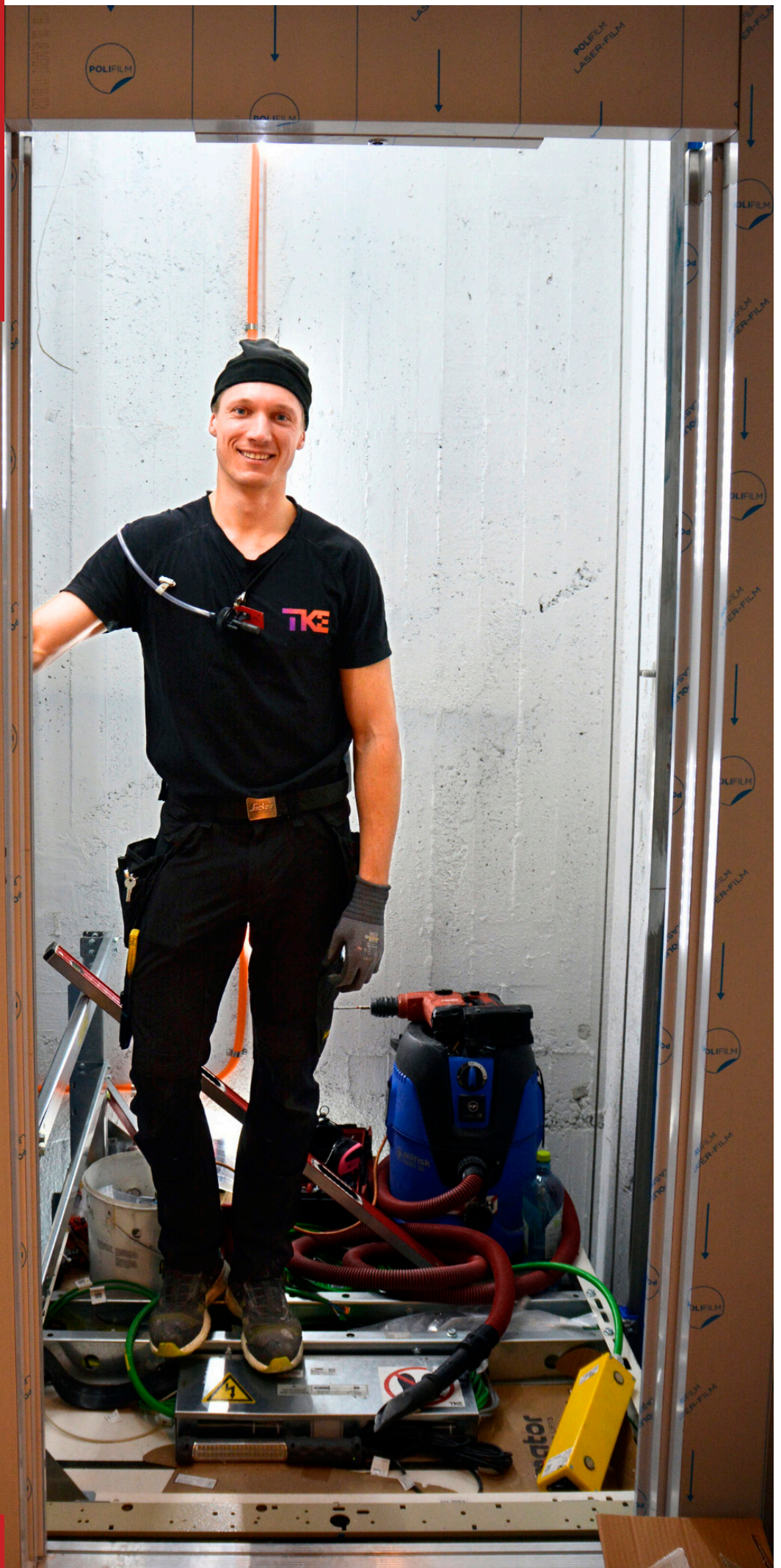

MEIS

NR 1

MONTØREN

2025

FAGFORENINGSBLAD

LEDERN HAR ORDET

Markus Hansen, leder HMF

Kampen mot det farlige, usynlige støvet fortsetter. Heismontørene har satt dagsorden i kampen mot kvartsstøv. Nå ser vi Arbeidstilsynet trappe opp og andre aktører har fått et mye større søkelys på kvarts enn tidligere. Det er helt nødvendig. Alt for lenge har arbeidere blitt utsatt for kreftfremkallende stoffer, og støv som forårsaker enorme, irreversible skader på lungene. Man har visst at kvartsstøv som blir skapt av boring i betong er farlig – men ingen har gjort noe med det. Hele heisbransjen er samstemt om at dette er et problem og må løses – og det er bra. Klarer vi å eliminere kvarts fra betong, som tross alt inneholder opptil 30% kvarts? Tvilosomt, men det må være et mål. Å redusere boring og fjerne støvet er det kortere vei til.

Nå har andre yrkesgrupper også satt støv på dagsorden. Nylig deltok vi i samtaler med både Fellesforbundet og Norsk Arbeidsmannsforbund om problematikken med støv. Vi er helt på linje at noe må gjøres. Det må jobbes politisk for å stramme inn anbudsregler i det offentlige og

krevet en strengere politikk på håndtering av støv, her må det offentlige gå foran som godt eksempel. I tillegg er kanskje dette noe som hele LO også bør engasjere seg i. Kvarsstøv stammer fra samme silikat som asbest. Jordmineral. Det er i teorien identiske sykdomsforløp og potensiell skade på lungene. Det er derfor utrolig at dette ikke har vært et fokus tidligere, for asbest vet alle er farlig.

Nylig kom en undersøkelse gjennomført i Norden om skader og dødsfall på arbeidsplassen. Her er det slått fast at hele 99 av 100 dødsfall knyttet til jobb skyldes sykdom – ikke akutte skader. Problemet med asbest og kvartsstøv er at symptomene kommer senere – gjerne 10-20 år etter at du er eksponert.

Kampen fortsetter for en tryggere, støvfri arbeidsdag for arbeidsfolk – og familiene deres!

God påske!
Markus

HMF PÅ SOSIALE MEDIER

@HMFagforeninga

heismontorene

hmf1930

@heismontorene

@HMFagforeninga

Heismontørenes Fagforening

Heismontørenes Fagforening

www.heis.no

ÅRSMØTE

HEISMONTØRENE FAGFORENING

torsdag 10. april

Se e-post for mer informasjon eller www.heis.no

MIN SIDE

www.elogitmedlem.no

Her kan du enkelt endre adressen, se dine forsikringer og andre forhold rundt ditt medlemskap

TIPS OSS!

Redaksjonen ønsker dine tilbakemeldinger

Send tips, ris eller ros til

redaksjonen@heis.no

BYTTE JOBB?

Husk å kontakte tillitsvalgt i den aktuelle heisbedriften

Kontaktinfo finner du på baksiden av bladet

Innhold

Nr 1 – Mars 2025 Årgang 57

Ledern har ordet	2
Redaksjonen	4
Klubber og avdelinger	5

Forening og fagbevegelse

Lokale forhandlinger 2024	9
Winter is coming	10
Mitsubishi styrker sin posisjon i det norske markedet	11

Samfunn og politikk

Stem FRP	12
Mannosfæren	15
Veksten i vesten – og andre buskevekster	18

Portrett

Frank om pensjonisttilværelsen og mannehelse	20
--	----

Historie

En cup for samhold	22
--------------------------	----

Heisteknisk

Sikker sikring av løfteredskap	24
--------------------------------------	----

HMS

Færre omkom innen bygg- og anlegg	27
Nye kvartsmålinger ved heismontasje	28
Ulykken på sørlandet	30

HBU

Kurs i moderne heiser	32
-----------------------------	----

Heismontør for 7 år siden	34
---------------------------------	----

Fra sjakta	35
------------------	----

BLADETS ADRESSE:

HEISMONTØRENE FAGFORENING
ØSTRE AKER VEI 24, 0581 OSLO
TELEFON: 22 17 45 50 E-POST: REDAKSJONEN@HEIS.NO

ETTERTRYKK ANBEFALES NÅR KILDE ER ANGIT.
GRAFISK PRODUKSJON: AKSELL. OPPLAG: 1375

REDAKSJONEN BLE AVSLUTTET 12. MARS 2025
NESTE DEADLINE ER 15. MAI 2025

REDAKSJONEN MARS 2025

REDAKTØR: TOR-ERIK LUNDBERG. REDAKSJONEN: ERIK EIKEDALEN, CHRISTOPHER R. FOSSUM, MARTIN GRANSETH. FORSIDE: TOR-ERIK LUNDBERG
MOTIV: HERMAN IHLEN (TKE)

LANDET SOM BLE FOR RIKT

I 1920-årene fant Venezuela olje og de har nå en større oljereserve enn noe annet land i verden. Likevel sliter landet som hadde nesten all sin eksportinntekt fra olje, i dag med en u håndterbar stor utenlandsgjeld, skyhøy inflasjon og korrupsjon. Bedre ble det ikke da USA innførte sanksjoner mot landet i 2018.

Historien til landet som lenge var det rikeste i Latin-Amerika er mer omfattende enn som så, men vi er uansett milevis fra å havne i samme økonomiske uføre her til lands.

Spør man miljøbevegelsen så er kanskje ikke de like begeistret for funnet av olje på norsk sokkel lille julaften i 1969, men for norsk økonomi har funnet av olje vært betydningsfullt. Inntekter som først gikk rett inn i statsbudsjettet – har siden 1990 blitt plassert i det som i dag heter *Statens pensjonsfond utland* og et flertall på Stortinget har vedtatt et prinsipp om at pengebruken skal begrenses etter en handlingsregel.

Økonom og forfatter av boka «Landet som ble for rikt», Martin Bech Holt, er langt fra enig i pengebruken og han argumenterer for at oljerikdommen har gjort nordmenn mindre produktive og den offentlige sektoren mindre effektiv. Det har ifølge han blitt stadig verre siden 2013, og nå fore-

slår han drastiske kutt i statsbudsjettet. Han hevder blant annet at det er for mange som er for ofte sykemeldte, og at det er altfor mange ansatte i utdanningssektoren og helsevesenet.

Boka har fått mye kritikk fra blant annet samfunnsøkonomer for svartmaling og for feil bruk av tall i sin analyse av Norges økonomiske utvikling. Blant kritikerne finner vi *tankesmia Manifest* som peker på offentlige kutt og uverdige forhold i eldreomsorgen, utslitte ansatte i helsesektoren og pedagoger som bedriver brannslukking i stedet for å dekke barnas primærbehov i skoler og barnehager. Så vil tro at de ansatte innenfor disse sektorene, som allerede merker mer til stramme budsjetter enn til det motsatte, ikke vil si seg helt enig med forfatteren. Sannsynligvis er nok minstepensjonister og de som lever under fattigdomsgrensa av samme oppfatning.

Det må forberedes på å være mindre avhengig av olje og gass for fremtiden, og det er mulig å fordele all verdiskapning annerledes. Løsningen ligger ikke i kutt til helse, eldreomsorg og skoler som er grunnleggende samfunnsbehov. De offentlige besparelsene må ikke føre til økt privatisering, usosiale pensjonsreformer eller kutt i sykelønnsordningen.

Tor-Erik Lundberg, redaktør.

Nå er ikke Bech Holte sin formaning noe nytt, da dette stadig gjentas, særlig av de borgerlige partiene. Gjentas det bare nok, så kan det bli en sannhet – og nå har de i tillegg fått en bestselger av en bok som feilaktig underbygger påstanden.

I flere land gjennomføres lignende offentlige kutt i tråd med en politisk tankegang og med oppfordringer fra organisasjoner som *Det internasjonale pengefondet (IMF)*. På den andre siden av Atlanteren har Trump fått opprette sitt *Departement of Government Efficiency (Doge)* som skal kutte i det som han kaller offentlig sløseri.

God lesning av et rykende ferskt nummer av *Heismontøren* og god påske!

Tor-Erik, redaktør

OTISKLUBBEN

TOMMY RØNNING KEN OPPRANN

Høsten 2024 og starten på 2025 må kunne betegnes som seige måneder for Otisklubbens medlemmer.

Det er mange ting som foregår samtidig og det medfører et stort trykk på hele tillitsmannsapparatet, mye spekulasjoner og usikkerhet blant medlemmene. Det er et høyt fokus på økonomi og effektivitet om dagen i alle ledd. Dette medfører som alltid et press på servicetider, akkorder, fastpriser, sykefravær, salg osv.

Vi har gjennomført lokale forhandlinger som dro veldig ut i tid. Oppstart på disse var i juni 24, og det var god progresjon frem til alt stoppet opp på høsten. Etter mye sendretighet klarte vi å slutføre forhandlingene 13/12-24. Dette medførte at vi ikke fikk etterbetaling på fjorårets regnskap.

Nå, i skrivende stund har vi endelig fått dette utbetalt (4 mars). Problemet nå er at vi ikke har mottatt en egen utregning på denne etterbetalingen, så vi sliter med å verifisere tallene for å se om de faktisk stemmer. Vi ba i forkant om å få en utregning på dette sammen med utbetalingen, det fikk vi ikke.

Vår HR sluttet 28/2 og skal ikke erstattes. Det gjør veien til svar på f.eks. utregning av etterbetalingen lenger for oss. Vi har nå blitt bedt om at hver enkelt må melde inn i «systemet» at vi ønsker en utregning på dette.

Det har vært noen seige måneder for medlemmene i Otis. Her fra montasjen på nasjonalmuseet i 2022.

Generelt så har vi færre personer å henvende oss til om vi har spørsmål om lønn, HR relaterte spørsmål eller teknologi vi bruker. Mye av dette er sentralisert utenfor Norge. Det kommer stadig noen nye apper som skal bidra til å effektivisere hverdagen i fraværet av folk i Norge. Vi får se hvordan det går.

Ellers så har Otis vurdert at vi er overtallige på montørsiden. Det har

resultert i at alle har blitt tilbudt sluttpakker. De som var interesserte meldte sin interesse til bedriften. Pr. nå er det 4 montører som har takket ja til sluttpakke. Prosessen pågår fortsatt. Vi håper 2025 blir et bedre år på alle måter.

Vi avholder årsmøtet for klubben den 29. mars og der forventer vi gode diskusjoner på dagen og topp stemning på kvelden.

REDAKSJONEN RETTER

Dessverre har det skjedd en redigeringsfeil i forrige papirutgave av *Heismontøren*, hvor de som redigerer og trykker bladet for oss «har glemt igjen» deler av en tekst fra forrige nummer under innlegget til Otisklubben. Dette ble dessverre ikke oppdaget av redaksjonen før enkelte lesere gjorde oss oppmerksomme på dette. Det er rettet opp i dette i denne digitale utgaven av *Heismontøren*.

ORONAKLUBBEN

ORONAKLUBBEN LARS ERIK MØRCH

Da var 2024 over, og ett bra år for Oronaklubben er ferdig.

Som de fleste andre så tok det tid med lønnsforhandlingene hos oss også. Vi landet ikke før 10. januar. Det ble en enighet om ny timesats som ligger på 445,17 kr. Vi ble også enige om en reisetidsavtale. Vi får nå ett tilskudd til klubbkassen på 150 kr hver måned, per ansatt. Vi skal nå få en skattefri gave på 5000 kr per år som går på fordelsbeskatningen vår. Det er også en enighet med en intensjon om en bilavtale hvor 5-setere skal være ett alternativ. Vi har fortsatt ingen privatbilavtale i Orona.

Vi har akkurat hatt årsmøte i klubben. Her var det mye fornuftige diskusjoner og det kom frem mye

bra ut av møtet. Vi har nå etablert ett nytt styre hvor Hamar avdelingen nå også er representert. Det er første gang Orona drar på årsmøtetur og turen gikk med danskebåten til København. Halvparten av klubben var deltagende, med sol og 15 grader i Nyhavn, god stemning, motivert gjeng og lite sjø frem og tilbake så ble turen en kjempesuksess.

Nå er årets neste lønnsforhandlinger rett rundt hjørnet igjen og vi har hatt påfyll med motivasjon og er klare for forhandlingene. «I fjor» tok det veldig lang tid da motivasjonen til bedriften om å bli ferdig ikke var tilstede. Vår motivasjon i klubben i år er å bli ferdig tidlig. Da gjenstår det bare å se hvor motiverte bedriften er ....

Oronaklubben hadde årsmøte på danskebåten.

NYE KRAV OM LÆRLINGER

Hvert år står 6000 søkere uten lærlingplass. Nå skjerpes kravene til bruk av lærlinger ytterligere ved offentlige anskaffelser.

Offentlig sektor kjøper varer og tjenester for rundt 780 milliarder kroner i året, og har dermed stor innkjøpsmakt. En ny forskrift skal sikre at bedriftene som får offentlige kontrakter må ha lærlinger.

Regjeringen viderefører kravet om minst én lærling når bedrifter inngår kontrakter med det offentlige. I tillegg må nå minst ti prosent av arbeidet utføres av lærlinger. I praksis betyr det at større kontrakter får krav om å ha flere enn én lærling.

BEDRE ENN FORVENTET

KONE-konsernet rapporterte bedre enn forventede resultater for fjerde kvartal 2024. Selskapet oppnådde en justert driftstjeneste på 386,5 millioner euro, over de estimerte 379,2 millioner, skriver Elevatorworld. Til tross for svakere etterspørsel etter nye installasjoner og en nedgang i det kinesiske markedet, har KONE økt satsingen på modernisering og vedlikehold. For 2025 forventer KONE en økning i salget og en forbedret justert resultatmargin.

SCHINDLERKLUBBEN

TOR-ERIK LUNDBERG

Fra et klubbmøte i Osloavdelingen.

Til tross for at vi er inne i en litt rolligere periode i enkelte avdelinger, er det fortsatt nok av arbeid og det sies at vi er utsolgt til langt ut i kalenderen.

Som i de fleste andre klubbene – så drøydte fjorårets lokale forhandlinger ut og protokollen ble ikke signert før vi skrev et nytt år. Samtidig registrerer klubben at hvetebrødsdagene etter enigheten i protokollen fra januar 2021 muligens nærmer seg veis ende.

Sluttresultatet fra de lokale forhandlingene må anses som godt, og nytt av året er at heretter må bedriften også etterbetale alle tillegg på lik linje som med timelønna. Et kompromiss under forhandlingene med bedriften var å avtalefeste at arbeidede timer heretter skal innrapporteres i løpet av påfølgende arbeidsdag. Noe som førte til diskusjoner i klubben, men et overvel-

dende flertall stemte for at dette var akseptabelt.

Hovedstyret fortsetter sin ferd gjennom landet og nylig ble det avlagt et besøk til klubben i Bergen. I tillegg deltok deler av klubbens arbeidsutvalg (AU) på et klubbmøte med avdelingene i Lillehammer, Hamar og Gjøvik i slutten av februar.

Når dette kommer på trykk – har årsmøtet i Schindlerklubben blitt avholdt. Nå står klubbens møtetreff på Island for tur i helgen 4. til 6. april. Det er gledelig at det er 157 medlemmer som har meldt seg på møtetreffet så langt, da slike samlinger styrker samholdet og bygger gode relasjoner på tvers av avdelingene. Dette kommer godt med, da klubben enda ikke har spilt sin siste match!

LAVESTE BOLIGBYGGING

Ifølge Boligprodusentenes Forening har det ikke blitt bygget færre boliger her til lands siden 1946. I hovedstaden ble det igangsatt bygging av 925 boliger i fjor, noe som skal være en nedgang på 43 prosent fra året før.

KLIMAPRIS TIL KONE

KONE er tildelt karakteren «A» for tiltak innen klima og miljømessig åpenhet, skriver elevatorworld.com. I 2024 hadde KONE oppnådd 29 % reduksjon i absolutte utslipp fra egen drift, og skal ha vært det første selskapet i bransjen som oppnådde globalt karbonnøytral produksjon – 18 måneder før planen.

STØYSKADER I BYGG

Ansatte innen bygg- og anleggsbransjen sliter mer med rygg- og armsmerter, nedsett hørsel og arbeidsskader som fører til fravær, enn gjennomsnittet av arbeidstakere, skriver Arbeidstilsynet.

KONEKLUBBEN

☰ BÅRD NAVRUD 📺 PRIVAT

Etter ni måneder med lokale forhandlinger er vi endelig i mål i Koneklubben også. Fasit ble kr 22,-

Etter mye fram og tilbake, argumenter i øst og vest (sikkert fra begge sider) og til tider litt høy temperatur kom vi i mål. Resultatet kunne vært bedre, men helt sikkert dårligere også. Om noen uker er vi uansett i gang igjen. Får håpe at vi har lært at det beste for både bedrift og klubb er å komme i land før høststormene setter inn.

Forhandlingene har selvfølgelig lagt beslag på mye av ressursene til klubbledelsen. Det har heller ikke hjulpet at en konkurrent forsynte seg med tre montører fra klubbstyret, og at bedriften har lagt beslag på to til. Da blir det mye på oss som er igjen. Men etter litt klabb og babb har vi nå både fått gjennomført

Avdelingsmontørmøte, Årsmøte og Montørtreff.

Den største endringen i klubbstyret er at Jan Steinar Gloslie gikk av som kasserer etter 20 år! Tusen takk for innsatsen! Vegard Olimstad har store sko å fylle som ny kasserer. For øvrig, tusen takk til de andre som trådte ut av klubbstyret, og velkommen til dere som takket ja til nye verv og de som fortsetter i gamle. Jeg er overbevist om at fremtiden for koneklubben er lys, og det blir spennende å se hvordan samarbeidet med bedriften blir framover. Det ble stemt over tre innkomne forslag på årsmøtet, ellers var det et ganske standard årsmøte uten de helt store overraskelsene.

En av stridssakene under forhandlingene var om support hører inn under avtaleverket vårt eller ikke. Klubben er av en klar oppfatning at

Vegard Olimstad er nyvalgt kasserer i Koneklubben.

både arbeidsinstruksen og arbeids-hverdagen til disse medlemmene tilsier at de har sitt hovedvirke på heis. Både med feilsøking på heis i felt, men også fjern-feilsøking på heiser som er tilkoblet nettet. Dette er helt klart arbeid på heis! Fortsettelse følger ...

NY TARIFFBEDRIFT

☰ REDAKSJONEN

Det jobbes stadig med å få flere bedrifter til å ta del i heisoverenskomsten, og den 3. desember i fjor kunne vi gratulere Motum med signert tariffavtale.

«Vi har vært i dialog med både klubb og bedrift over en lengre tid», forteller Markus Hansen til Heis-montøren. «De ansatte har fått informasjon fra foreningen om hva

et medlemskap i HMF innebærer, noe som er kjent for mange av de ansatte i Motum, da flere av de tidligere har jobbet i Myhre heis», fortsetter han.

«Det har vært konstruktive samtaler med daglig leder i Motum, Kyrre Sagen, om hva en tariffavtale innebærer», avslutter han fornøyd om samtalen som førte frem.

LOKALE FORHANDLINGER 2024

Lokale forhandlinger i 2024 er endelig i boks! Klubbene har stått på og sikret gode oppgjør, selv om mange måtte dra forhandlingene langt ut på overtid. Nå rettes blikket mot neste runde – med håp om en raskere prosess.

☰ CHRISTOPHER FOSSUM 📺 PEXELS

Lokale forhandlinger 2024 bød på mange utfordringer og trakk ut i tid. De største firmaene kom ikke i mål før helt på tampen av året eller godt ut i 2025. Mange ser dette som en uheldig utvikling, og vi bør jobbe for å avslutte forhandlingene tidligere i fremtiden. Noen av klubbene måtte ta tiden til hjelp, fordi bedriftene ikke var villig til å møte dem.

Forhandlingene handlet ikke bare om kroner og øre, men også om en rekke prinsipielle krav fra de ulike klubbene. Orona-klubben sikret en reiseavtale for å gjøre arbeidsreisen mer lønnsom og forutsigbar, mens Schindler-klubben fikk gjennomslag for at alle tillegg og overtidsbetaling skal etterbetales på lik linje med ordinære timer. I flere klubber var også temaer som firmabiler og mobiltelefoner sentrale diskusjonspunkter. Mange av bedriftene har hatt større totale rammer for oppgjøret enn bare prosenten nevnt i kroner.

Det var stor innsatsvilje i klubbene, og resultatet ble gode oppgjør for alle. Dette til tross for at dyrtiden og utfordringer med utenlandske konsern skapte et krevende forhandlingsklima. I årets oppgjør planlegges det å starte lønnsforhandlingene i mai, med mål om å lande avtalene før høsten.

Klubb	Lønn 2023	Prosent	Tillegg i kr	Lønn 2024
Alt Heis	440,11kr	5,20%	22,89kr	463,00kr
Schindler	429,65kr	5,27%	22,65kr	452,30kr
Kone	424,50kr	5,18%	22,00kr	446,50kr
TKE	424,50kr	5,18%	22,00kr	446,50kr
Otis	424,00kr	5,19%	22,00kr	446,00kr
Lift Tech	414,00kr	7,73%	32,00kr	446,00kr
Orona	424,78kr	4,80%	20,39kr	445,17kr
Heis 1 Tromsø	424,50kr	4,80%	20,39kr	445,17kr
Alimak	421,00kr	5,70%	24,00kr	445,00kr
Uniheis	423,50kr	4,72%	20,00kr	443,50kr
TKS	410,50kr	6,33%	26,00kr	436,50kr

I tabellen over er det kun tatt med lønn i kroner og øre og den totale rammen.

WINTER IS COMING

☰ TOR-ERIK LUNDBERG

Om lag 500 fagorganiserte og over 70 faner hadde funnet veien til Oslo Spektrum da dørene til NHOs årskonferanse åpnet dørene fra klokken 07.00 denne kalde januar dagen.

«Winter is coming,» sa Janne Lisesdatter Håkonsen i Lokomotiv-personalets Forening metaforisk i sin stormende appell. Med denne referansen til en kjent fantasy-serie ble det gjort klart hva som ventet dersom det ble gjort endringer i dagens sykelønnsordning. For nå forberedte en samlet fagbevegelse seg på at det ville kunne bli generalstreik og at et forsvar av sykelønna ville bli et krav i kommende tariffoppgjør.

For overklassen bekymrer seg som vanlig over de ansattes arbeidsmoral – og nok en gang vil arbeidstakerorganisasjonen, med velsignelse fra deler av den politiske høyresiden, sykelønnsordningen til livs. Selv har både direktørene og toppene i NHO avtale om full lønn under sykdom. Dessuten tilhører de en gruppe som kan ta hjemmekontor dersom de skulle hangle litt en dag, noe som ikke lar seg gjøre for arbeidstagerer som togpersonell, renholdere, tømrere, elektrikere eller heismontører.

SER TIL SVERIGE

Sverige har blant annet innført karensdager i sykelønnsordningen, noe som har ført til at de har fått ned sykefraværet. Til gjengjeld har arbeidsledigheten i Sverige økt til

F.v.: Sander Øvervold, Markus Hansen, Christopher R. Fossum og Teodor Kirkenær.

3-4 ganger mer enn i Norge. Er det å sende syke folk ut av arbeidslivet veien å gå?

Selv om de fleste klubbene i HMF allerede har lokalavtaler om sykelønn fra første dag, har styret i foreningen sammen med en rekke andre fagforeninger bestilt en rapport fra kunnskapssenteret for fagorganiserte, De Facto, omhandlende sykelønn og bestridelse av sykemeldinger.

Arbeidsgivere som bestrider sykemeldinger, har ført til at flere arbeidstagerer har blitt stående uten inntekt selv ved legemeldt sykefravær. Selv om det er meldt om tilfeller av at arbeidsgivere har leflet med dette også i heisbransjen, så kjenner ikke redaksjonen til noen faktiske tilfeller.

ENIGE OM NY IA-AVTALE

Den 12. februar ble det enighet om en ny fireårig IA-avtale. De to første årene skal brukes til kunnskapsinnhenting om sykefraværet, og de to neste til å diskutere og implementere nødvendige tiltak.

BESTRIDELSE AV SYKMELDING

En arbeidsgiver har ikke rett på å få vite grunnlaget for en sykmelding, men kan likevel nekte å godta sykmelding fra lege. Dersom arbeidsgiver bestrider sykmeldingen, kan han eller hun la være å utbetale sykepenger til den sykmeldte.

Er arbeidstaker uenig i arbeidsgivers avgjørelse, må vedkommende søke Nav om å forskuttere sykepenger. Nav vil da fatte et vedtak basert på opplysninger fra begge parter og medisinske opplysninger fra lege eller behandler. Dersom Nav gir arbeidsgiver medhold, vil ikke arbeidstakeren få sykepenger – verken for de 16 dagene arbeidsgiver skal betale – eller fra Nav, dersom sykefraværet varer utover disse 16 dagene. Kilde: frifagbevegelse.no

MITSUBISHI STYRKER SIN POSISJON I DET NORSKE HEISMARKEDET

☰ TOR-ERIK LUNDBERG

I november i fjor kunngjorde Mitsubishi-eide Motum AB at de overtok den norske heisbedriften ALT Heis AS.

Det var tilbake i 2022 at Mitsubishi Electric Corporation kunngjorde at de hadde kjøpt det svenske heiskonsernet Motum AB. I april året etter ble det kjent at svenske Motum overtok norske Uniheis AS som er lokalisert i Oslo. Nå har de foretatt nok et oppkjøp for å øke sine markedsandeler.

Hensikten med det strategiske oppkjøpet av den Bergens-lokaliserte heisbedriften har vært å styrke Motums posisjon og tjenestetilbud i det norske markedet, heter det i en pressemelding.

MOTUM

Motum AB er Sveriges og Norges største uavhengige konsern innen heiser, porter og rulletrapper. Konsernet består i dag av Hisscentralen, Hissgruppen, ITK, Motum Hiss Blekinge, Motum Hiss Skåne, Motum Port, Nordisk Hiss, Nordisk Hiss i Värmland, Roslagens Hiss, Uppsala LyftsERVICE, Vinga Hiss, Motum AS og Uniheis. Til sammen har de over 400 ansatte og med en omsetning på cirka 900 millioner SEK.

ALT HEIS AS

ALT Heis AS ble grunnlagt i 2019. Selskapet har 27 ansatte og daglig leder og styreleder er Tomas Knudsen. Knudsen navnet er ikke ukjent på vestlandet. I 1973 ble Ingeniør

Stein Knutsen AS etablert. I 2014 ble de kjøpt opp av amerikanske Otis, men forble som et eget selskap i konsernet frem til fusjonen i 2022.

MITSUBISHI

Mitsubishi Electric Corporation er en globalt ledende japansk produsent innen elektriske og elektroniske produkter. Selskapet er kjent for sitt brede spekter av produkter og løsninger, inkludert heiser, rulletrapper, klimaanlegg, industrielle automasjonssystemer, og energiløsninger. Mitsubishi Electric er også engasjert i utvikling av teknologi for transport, luftfart, og romfart.

BLIR DET NY STORSTREIK?

☰ REDAKSJONEN

I år er det et mellomoppgjør – noe som innebærer at partene (LO-NHO) kun skal forhandle om lønn. Kravene ble overrasket den 14. mars.

Da LO og NHO for to år siden ikke kom til enighet i mellomoppgjøret, førte det til en fire dagers storstreik. Noe som overrasket mange da det ikke siden krigen hadde

vært streik i forbindelse med et mellomoppgjør. Streiken ble avsluttet etter at partene kom til enighet dagen før heismontørene skulle tas ut.

Siden det i år er store forventninger på arbeidstakersiden om et lønnstillegg, så får vi håpe at LO står på kravene og får til en reallønnsvekst for alle arbeidstakere. På nettsiden til LO kan du lese om deres krav og tariffpolitiske uttalelse. For å være forberedt har El og It Forbundet på forespørsel fått oversendt en liste over foreningens bidrag til

et eventuelt streikeuttak. Fristen for meklingen er satt til midnatt onsdag 2. april.

Fra streiken i mellomoppgjøret i 2023.

STEM FRP!

Det skjer hvert valgår; målingene tikker inn, og et lite knippe fagforeningsmedlemmer har plutselig begynt å sverge troskap til Fremskrittspartiet. På tampen av 2024 kunne vi lese i Fri Fagbevegelse at også medlemmer i EL og IT Forbundet nå vurderer å stemme på Frp. Målingen viser at Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet er de to største partiene i forbundet – begge med 18 prosent. Målinger som dette skaper panikk i LO, skuffelse i Arbeiderpartiet, og forbundsledere som lurere på hvordan dette er mulig! «Det er mørkt, veldig mørkt, folkens,» uttalte forbundsleder Geir Ove Kulseth om målingen. Men er det overraskende? Og er egentlig Frp og fagbevegelsen en så dårlig match som alle skal ha det til?

ERIK EIKEDALEN MONKEY BUSINESS IMAGES/CANVA

Først og fremst; hvorfor skjer dette? Her er noen hovedgrunner:

- **Misnøye med venstresida:** Når strømprisene eksploderer, matprisene stadig stiger, og renta aldri går ned, er det ikke rart at noen ser seg om etter alternativer. Mange føler at dagens regjering ikke leverer bra nok, og da er det fristende å gi Frp en sjanse – særlig når de lover lavere avgifter og mer penger på bankkontoen.
- **Global trend:** Over hele Vesten har venstresida mistet oppslutning blant arbeidere, særlig menn. Noen peker på sosiale medier, kulturkrig og identitetspolitikk som årsaker. Frp presenterer seg som en motvekt til dette, og da er det noen som lar seg lokke.
- **Frps politiske budskap treffer noen nervepunkter:** Folk liker lavere skatter, billigere bensin, færre bomstasjoner og strengere

innvandringspolitikk. Frp er gode til å snakke direkte til frustrasjonen mange føler i hverdagen. Også når det gjelder svært trivielle ting. I motsatt fall kan Rødt og SVs kamp mot den «rasistiske» benken på Tøyen i Oslo bidra til å irritere folk over til høyresiden.

DÅRLIG MATCH

Så, det kan være fristende å teste Frps politikk når du ser på bankkontoen din etter å ha betalt strømregninga, eller blir irritert på venstresidas ekstreme oppheng i symbolsaker som ikke angår deg i det minste. Men ser vi på deres faktiske politikk for arbeidslivet, blir det fort åpenbart at det er lite logisk for en arbeider å stemme på Frp eller andre partier på høyresiden.

Frp har flere ganger foreslått å fjerne fagforeningsfradraget for fagforeningskontingent. Dette er et direkte angrep på organisering, fordi det gjør det dyrere å være medlem i en

fagforening. Videre har Frp kjempet for mer midlertidige ansettelse og mindre reguleringer, noe som svekker stillingsvernet og skaper mer utrygghet i arbeidslivet.

Frp stiller seg kritiske til tariffavtaler, og har særlig vært motstandere av allmenngjøringer – en ordning som kan sørge for at utenlandske arbeidere mottar en minstelønn det faktisk går an å leve av. Det er vanskelig å forstå dette som noe annet enn at Frp ønsker sosial dumping hjertelig velkommen, noe vi må anta de aller fleste av våre medlemmer vil jobber hardt for å forhindre.

I tillegg er Frp en av de ivrigste støttespillerne til tvungen lønnsnemnd – som vi jo vet undergraver streikeretten – selve ryggraden i fagbevegelsen.

Frp elsker også privatisering. Der som Frp hadde fått bestemme, ville alt fra veibyging til eldreomsorg

Se opp for råtne epler i politikken!

blitt satt ut på anbud, noe som ofte fører til at tariffavtaler forsvinner, pensjonsrettigheter svekkes, og arbeidsvilkårene for de ansatte blir dårligere.

HØYRESIDAS FRIHETSBEGREP

Nylig kunne vi lese at The Washington Post fra nå av kun skal publisere meningsytringer som støtter «det frie markedet» og «personlig frihet». Det var eieren av avisa, Jeff Bezos, som kom med kunngjøringen.

Det frie markedet og personlig frihet, som hyperkapitalisten Bezos snakker om, bør være kjente stikkord for Frp og deres velgere. Både Høyre og Frp snakker mye om frihet, og særlig det de kaller personlig frihet, og frihet til å velge. Betyr det at partier som Rødt, SV og Arbeiderpartiet – altså venstresida – ikke er opptatt av frihet?

Svaret er selvsagt nei, men her har venstresida noe å lære av høyresida. For det er nok mange som tenker at frihet er høyresidas greie, mens venstresida er mer opptatt av likhet. Sånn er det jo egentlig ikke, men det er forskjell på hvordan høyre- og venstresida tenker om frihetsbegrepet. For Frp og andre borgerlige partier handler frihet om å ta frie valg ut ifra den situasjonen du befinner deg i. Men det Frp og andre borgerlige partier sjelden snakker om, er den individuelle demokratiske friheten. Magnus Marsdal forklarer det godt i Klassekampen:

«Når Bezos snakker om «personlig frihet», mener han din frihet til å spille kortene du har fått utdelt slik du selv vil, enten du er rik, fattig, hvit, mørk, kristen eller muslim. Dette er viktige friheter som mennesker har blødd og dødd for.

Det Bezos ikke snakker om, er den høyere friheten til også bestemme spillereglene. Han snakker ikke om individenes demokratiske frihet.

Klassisk liberalisme fra 1800-tallet tilkjente allmuen den lavere, private friheten til å velge hvordan man tilpasse seg omstendighetene, men ikke den demokratiske friheten til å forme dem. Dette var en høyere form for frihet, forbehold høyrestående menn. Høyre stemte imot allmenn stemmerett.

Med god grunn. Det er nemlig stor forskjell på de økonomisk overordnas frihet til å dominere og de underordnas frihet fra dominans. Som er det vi oppnår gjennom regulert arbeidsliv og sterke velferdsrettigheter – vi har endret spillereglene. Det er forskjell på frigjøring via folkestyret, som var veien arbeidsfolk måtte gå, og frihet fra folke-

styret, som er milliardærenes kampsak. På 1800-tallet bare nektet de oss stemmerett, rett og slett. I dag tar forakten for folkestyret andre former. Elon Musk med sin motorsag mot offentlige utgifter er én. Jeff Bezos' holdning til meningsmangfold er en annen.» (Klassekampen 4. mars 2025)

ARBEIDERKLASSEN OG IDEOLOGI

Til slutt koker det dermed ned til et spørsmål om ideologi. Og er du en del av arbeiderklassen er sjansen stor for at du – i fornuftens navn – ikke bør stemme på partier på høyresiden. Så er spørsmålet hvem som passer inn i den såkalte arbeiderklassen.

Tidligere var det industriarbeidere og håndverkere, men i dag er grensen mellom arbeiderklasse og middelklasse mer uklar. En lærer eller sykepleier har høy utdanning, men også en sjef, tariffavtale og behov for fagforening – i motsetning til en advokat med egen praksis eller en toppleder.

I bunn og grunn: Hvis du jobber for lønn, har en sjef og trenger fagforening for å sikre rettighetene dine, er du trolig en del av arbeiderklassen, uansett utdanning.

Når man søker opp forskjellen i ideologi mellom venstre- og høyresida, får man ofte høre at venstresida står for mer stat og fellesskapsløsninger, mens høyresida vil ha mer marked og individuell frihet. Det høres kanskje bedre ut med «frihet» enn «fellesskap», men spørsmålet er hva frihet egentlig betyr.

Venstresiden (Ap, SV, Rødt) bygger på sosialdemokratiske og sosialistiske ideer. De vil ha en aktiv stat som sikrer velferd, sterke fagforeninger og progressiv beskatning. Høyresiden (Høyre, Frp) ønsker mindre statlig innblanding, lavere skatter og mer marked.

Mens høyresiden ser frihet som fravær av statlig kontroll, mener venstresiden at ekte frihet krever

trygghet og muligheter. Uten gratis utdanning, rettigheter i arbeidslivet og en sterk velferdsstat, har ikke alle reelle valgmuligheter. Store selskaper og arbeidsgivere kan begrense friheten like mye som staten – gjennom lave lønninger, usikre jobber og dyre helsetjenester.

Ekte frihet handler ikke bare om hva staten lar deg gjøre, men om hvilke muligheter du faktisk har.

Det er stortingsvalg i september, og heldigvis er det frie valg i Norge – så uavhengig av om du stemmer Rødt, Arbeiderpartiet eller Fremskrittspartiet, er du alltid velkommen i fagbevegelsen, selv om noen partier kanskje er mer logisk å stemme på for deg som arbeider, enn andre. Og neste gang du hører en Frp-politiker snakke varmt om «arbeideren i gata», husk at det også er de som vil gjøre det lettere å ansette deg midlertidig, svekke streikeretten din og gi sjefen din mer makt.

SVENSK INNSATS MOT SOSIAL DUMPING

REDAKSJONEN

Det svenske Elektrikerforbundet intensiverer innsatsen mot lønnsdumping blant utenlandske elektrikere.

Gjennom et samarbeid med fagforeninger i land som Irland, Polen, Latvia, Litauen og Kroatia, søker de å sikre at utstasjonerte

arbeidere mottar rettmessig lønn og arbeidsvilkår, skriver Elektrikern.

Tidligere har det blitt avdekket tilfeller hvor utenlandske elektrikere har mottatt betydelig lavere lønn enn oppgitt, noe som forsterker behovet for strengere kontroll og samarbeid for å opprettholde rettferdige arbeidsforhold.

Et eksempel på slike utfordringer her til lands er byggeprosjektet for det nye Nasjonalmuseet i Oslo, hvor litauiske arbeidere ble betalt langt under allmenngjort minste-

lønn. Konsulentfirmaet KPMG avdekket at innleide arbeidere fra Caverions litauiske underleverandør mottok en timelønn på 99 kroner, mens minstelønnen for ufaglærte da var 184,36 kroner.

MANNOSFÆREN: FRA NETTKULTUR TIL FARLIG IDEOLOGI

Et økende antall menn sprer hatefulle ideer om kvinner, og andre minoriteter på nettet. Noen internettmiljøer oppmuntrer til og feirer kjønnsbasert vold og selvmord. Hvordan endte vi opp her? Hvorfor blir noen menn og gutter tiltrukket av, og noen til og med aktivt oppsøker, radikale influensere og nettgrupper.

CHRISTOPHER R. FOSSUM PEXELS

Mannofæren er en samlebetegnelse for diverse subkulturer som mer eller mindre overlapper hverandre på internett. Ordet Mannofæren eller Manosphere er et ordspill som kommer fra Blogosphere, som har opphav fra når blogspot var populært. Mannofæren inneholder flere undergrupperinger, som for eksempel Man/fars-rettighetsbevegelsen, MGTOW (men going their own way), PUA (pick up artists) og incels. De snakker om blue pill, red pill, og om at kvinnerrettigheter har gått for langt. Mange av aktørene er også involvert i alt-right og hvit maktbevegelser.

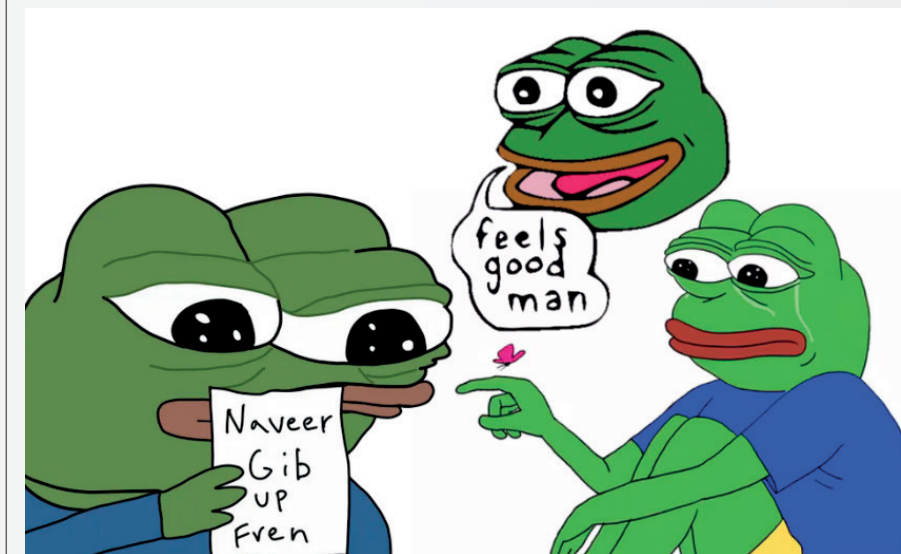
Dette er en gruppe som ofte fremmer hat mot diverse minoriteter og kvinner, pakket inn i lag med ironi og skjult som humor. Mye av denne kulturen har vokst fram på anonyme internetforum som 4chan og 8chan, hvor man kan poste ting uten at noen kan finne ut hvem du er. En av gruppene som har blitt snakket mye om de siste årene, er Incels.

Incels ser på seg selv som en livstilstand, det er en subkultur basert på

ufrivillig sølibat, der medlemmene mener de er genetiske tapere i et samfunn som kun verdsetter fysisk attraktivitet. Opprinnelig startet av en kanadisk kvinne ved navn Alana som et selvhjelpsprosjekt for ensomme, men miljøet ble etter hvert overtatt av bitre unge menn som vendte frustrasjonen sin utover.

I stedet for å støtte hverandre, forsterker de hverandres negative verdensbilde og legger skylden på

kvinner, samfunnet og likestilling for sine problemer. Massedrap som de begått av Eliot Rodgers i 2014 og Alek Minassian i 2018, har vist hvordan denne subkulturen kan bli farlig. Mange incels er såkalte NEETs – unge menn uten utdanning, jobb eller trening – og deres isolasjon forsterkes av overdreven skjermtid, som gir en forvrengt virkelighetsoppfatning og styrker følelsen av ensomhet.

Memen Pepe the frog har blitt tatt over av alternativ-høyre som ett symbol, selv om det startet som et ufarlig meme.

Red pill, og Blue pill fra filmen Matrix blir mye brukt. Den røde for å symbolisere at man har våknet opp og ser verden for det den er, den blå for alle normies som bare lever livet i ignoranse. (Bilde hentet fra pexels)

Fra et biologisk perspektiv anerkjenner de viktigheten av nærhet og reproduksjon, men deres syn på sex og samfunnet er ofte preget av hat og psykiske utfordringer. Denne subkulturen viser hvordan digitale ekkokamre kan trekke unge mennesker inn i destruktive tankemønstre tidlig.

Veldig mange incels er bitre for at de ikke får sex, noe som ofte blir latterliggjort i media og på internett. Det er ofte snakk om unge menn med svake sosiale antenner og lav selv-tillit, og mange av dem har psykiske diagnoser i tillegg. Men latterliggjøring og hets kan nok virke mot sin hensikt, og kan føre til mer tilbake-trekning til internett og dermed mer radikaliserings. Sex er ikke nødvendigvis bare banalt og overflødig.

Biologisk sett er man her for å formere seg, og hvis man føler at man ikke strekker til på dette området, kan det få folk inn i psykisk uhelse. Men det er ikke bare sex disse unge mennene er ute etter, noen av dem har aldri kjent nærhet heller, uten at det forsvarer deres holdninger.

MRAs (Men's Rights Activists) er også en sentral del av mannosfæren, de er en bred bevegelse mye preget av mannsdominans, antifeminisme og tidvis voldelige holdninger.

Denne gruppen ser på tradisjonell maskulinitet som idealer og avviser feministiske prinsipper, de ser også i høy grad ned på andre menn som støtter feminisme. Selv om MRA-bevegelsen primært er opptatt av juridiske spørsmål og sjelden utgjøre en direkte fysisk trussel mot kvinner,

feirer de enhver svekkelse av lover som beskytter kvinner, spesielt innen seksuelle overgrep, kjønnsdiskriminering og abortrettigheter. Så det er på mange måter angrep på kvinner de driver med.

Bevegelsen har vært mye aktiv i rettssystemet, ofte med mislykkede søksmål mot lover de mener diskriminerer menn. Aktivisten Roy Den Hollander, kjent for slike søksmål, var involvert i en dødelig voldshandling i 2020. MRAs hevder at menn er like eller mer undertrykt enn kvinner, at lover om seksuell trakassering misbrukes for å kontrollere menn, og at MeToo-bevegelsen gjør det umulig for menn å nærme seg kvinner uten frykt for juridiske konsekvenser. Bevegelsen har bidratt til polarisering i likestillingsdebatten og trukket

mange unge menn inn i ekstreme miljøer på nett.

Pickupartister (PUA) er menn som skal lære andre triks og tips for å lære seg å sjekke opp damer – gjerne med manipulerende metoder, og tvilsomme psykologiske triks. De har et sjåvinistisk og elendig syn på kvinners verdi og et klinisk kaldt bilde av menneskeligheten. Mange av PUAer faller ofte over i alt-right-miljøer over tid.

Mange av disse er sykkelig opptatt av darwinisme, hvem får formert seg og hva slags kvinner får man formert seg med. Hele opplegget sklir ofte over til kvinnehat, giftig maskulinitet og vold. Mange pickupartists tar til orde for at vestlig dekadens har ødelagt samfunnet. Folk som Julien Blanc havner i denne kategorien. Han har blant annet tatt til orde for at menn bør ta kvelertak på kvinner for å få oppmerksomheten deres.

En av de mest profilerte aktørene i mannosfæren de siste årene er Andrew Tate. Han startet som en finans- og livsstilsinfluenser med taktikker som minner om pick-up-artists, men har etter hvert dratt en kvinnehatende ideologi inn i mainstream-kulturen. Gjennom

sin plattform Hustlers University har han solgt finans- og livsstilstips, samtidig som han formidler tvilsomme verdier til barn og unge.

Tate selger en drøm om suksess og makt, der menn oppfordres til å være arrogante og «ta tilbake» en manndom han hevder kvinner har stjålet fra dem. Over tid har han også beveget seg dypere inn i anti-semittisme og konspirasjonsteorier, noe som er et kjent mønster i ekstreme miljøer, hvor konspirasjonene ofte ender med å skyldes på jødene. Siden 2022 har Andrew Tate blitt arrestert flere ganger i Romania, anklaget for menneskehandel og prostitusjon.

Til og med i Norge finnes det aktører som flørter med denne typen tankegang. Blant dem er Baris Breivik, Oskar Westerlin og Henrik Viken. Selv om de ikke går til de mest ekstreme ytterpunktene, kan deres innhold fungere som en inngangsport for unge gutter til mer radikale miljøer i mannosfæren. Her kan de ende opp med å følge mer ekstreme skikkelser som Bronze Age Pervert og Roosh V – profiler som sprer sjåvinistiske og kvinnehatende ideologier.

«En av de mest profilerte aktørene i mannosfæren de siste årene er Andrew Tate»

En av de største farene ved denne utviklingen er normaliseringen og ufarliggjøringen av kvinnefiendtlighet, og stigmatisering av minoriteter, spesielt når målgruppen er ungdom. Mange av disse aktørene henvender seg til gutter i alderen 12 til 20 år og bruker plattformer som TikTok, YouTube og Snapchat for å spre sitt budskap. Dette er ikke bare en ideologisk påvirkning – det er også en forretningsmodell. Ved å bruke provokasjon og ragebait skaper de oppmerksomhet og debatt, noe som igjen skaper enorm synlighet og inntekter fra sosiale medier. På denne måten blir kontrovers og polarisering en effektiv strategi for både påvirkning og profit.

Det kan være vanskelig å finne lyspunkter i et tema som dette, siden utviklingen virker mørk og løsningene ikke alltid er åpenbare. Det er veldig lett å peke på problemene, utfordringen kommer når man skal gjøre konkrete tiltak. En viktig del av løsningen kan være å løfte fram sunne mannlige forbilder som kan møte unge menn med forståelse og veiledning, uten fordømmelse. Mange av dem som trekkes inn i mannosfæren, gjør det ikke fordi de i utgangspunktet hater kvinner, men fordi de føler seg utenfor og oversett. Derfor må vi åpne for samtaler som ikke bare handler om å svartmale disse unge mennene, men heller om å forstå hva som driver dem inn i disse miljøene. Ved å tilby positive fellesskap, gode rollemodeller og en reell følelse av tilhørighet, kan vi forebygge at de søker mening i destruktive ideologier. I tillegg må vi slutte å gi oppmerksomhet til giftige influensere på nett.

VEKSTEN I VESTEN – OG ANDRE BUSKVEKSTER

CHRISTIAN OLSTAD

Vi kan muligens forsøke å frede natur, men det økonomiske systemet er det eneste som virkelig lar seg frede.

I debatten, tirsdag 25.02.2025, var temaet amerikansk gjeld, i form av statsobligasjoner. Overskriftene som fulgte i etterkant var: «da blir det bekmørkt, du vil ikke tenke på det engang». Det refereres til debattant, tidligere hegdefondforvalter, økonom og statsviter Peter Warren. Det mørket han omtaler, er mørket som skulle følge dersom store land, fortrinnsvis Kina, skulle ønske å selge seg ut av USA. Kina, og endel andre land inkludert Norge, har nemlig milliarder av dollar knyttet opp i amerikanske statsobligasjoner. At dette skulle bli tema nå, har igjen med eskalerende, bøllete, og kanskje litt lunefull retorikk fra mister Trump å gjøre.

Det ble så redegjort for en tillit til det amerikanske pengesystemet som daterer 250 år tilbake til da USA sin første finansminister ved navn Alexander Hamilton holdt sitt ord, tross et mer fristende alternativ. Denne tilliten har sågar smått om senn satt den amerikanske økonomien i det lykksalige fører-sete den har hatt i lange tider. Problemet nå er at hvis for eksempel Kina skulle ville ha pengene sine, av ovennevnte grunner, så er det ikke nødvendigvis «alltid en kjøper» i slike transak-

sjonssammenhenger, og USA har ikke dekning til å bla opp disse dollarene.

Det foreligger en haug med teknikaliteter jeg ikke er kompetent til å ta tak i, og det er heller ikke poenget. Poenget er at dette potensielle økonomiske skredet vil treffe oss alle, ettersom renta i USA er knyttet direkte opp mot verdien på disse statsobligasjonene. Og renta her til lands er igjen knyttet direkte opp mot den amerikanske renta. Videre er derfor kronekursen utsatt, ettersom valutakursene jo bare er en øyeblikkelig sammenligning av tillit og makt to nasjoner imellom. Det er en hel masse abstrakte størrelser som påvirker hva det koster å skru på lampa på badet, eller å bake et forbanna brød! Og dette igjen summeres opp med ordet TILLIT, som jo hele det økonomiske systemet er basert på.

Dette med pengenes nødvendige tillit er ganske finurlig, at krona er like avhengig av at mennesket tror på den, som en Gud er. Kronene dine har ingen verdi om ikke jeg tror at jeg kan få byttet den videre i noe som kan brukes til noe. Før var i det

minste landets beholdning knyttet opp i et kvantum gull som lå oppbevart et sted – noe som gikk god for rikdommen på en måte. Nå er det kun knyttet opp i enighet om at det holder mål som et mellomledd i byttehandler.

Det er altså denne tilliten her, amerikansk først og fremst, som står på spill. Og ifølge de skarpest skodde økonomene, Fredrik Solvang og redaksjonen fant, så kan vi stå ovenfor en krise. Samstemt var de om det, men det var vedkomne fra Financial Times i London som omtalte det hele som en sprekkeferdig boble. Alle disse skarpskodde økonomene er altså enige om at systemet har helt åpenbare mangler, og nå slår sprekker. De bruker tilnærmet Marx' bilde på et en skapning som vokser ut av sin egen kapasitet.

Ingen, ikke en gang Fredrik Solvang (som alltid har et kritisk spørsmål på lur), stiller spørsmål ved systemet! Er det ikke en gang et alternativ at systemet kan ha svakheter? Det meste i samfunnet blir kvalitetssikret på en eller annen måte. Ikke at det ikke tok noen liv for å kvitte seg med blybensinen eller freongassen (som

«Vi, vår art, har jo spist for meget med kake, og trenger jo tross alt helst å ikke vokse.»

samme mann i god tro innførte), men metoden var utgått og ufornuftig, og ikke minst forgjengelig, så vi fant andre løsninger. Det stod selvfølgelig (sannsynligvis?) noen idioter og forsvarte både føydalismen og slave-samfunnet. Særinteresser er sterke, men sammen gikk vi videre. Man kan nesten bli paranoid av at ingen, ingen, stiller spørsmål ved hvorvidt keiseren kanskje står der splitter naken?

Uføret med dette kompliserte systemet er snart paradisk idiotisk – det har blitt så komplisert at du kan invitere en masse fagfolk, uten å fullstendig kunne få menigmann til å forstå brøkdelen av det. På toppen av dette så er det helt åpenbart at systemet tillater en enorm sentralisering av rikdom, på milliarder av mennesker, som lider i kriser som hunger. Ikke la meg starte på utbyttingen av mennesker engang. Når man i tillegg tenker på alt det unødvendige som blir produsert, utelukkende fordi profitt er den

«... på bekostning av milliarder av mennesker, som lider i kriser som hunger.»

store driveren til de aller fleste bedrifter, så begynner det å bli mange treerfeil.

Som om ikke det holder, gjør jo systemet produksjon av våpen og krigsmateriell til ypperlig business. Det står NAMMO i panna på hopperne, og det står NAMMO på granatene som tar barneliv på Gaza. Idiotien er endeløs. Allikevel står politikerne stolte som konfirmanter og skryter av veksten vi har oppnådd, eller skal få til.

Økonomiske interesser eller ei, det må da vel gå an å stille spørsmål ved dette systemet, som av nødvendighet må vokse. Vi, vår art, har jo spist for meget med kake, og trenger jo tross alt helst å ikke vokse. Bare det at alt må vokse strider jo med en av

de store utfordringene av vår tid. Klima- og miljøproblematikken trenger at vi nedskaleres, men systemet – les kapitalismen, altså den måten vi produserer det vi trenger, og ikke trenger, er avhengig av å akselerere. Råvaren til å løse all verdens mat- og energibehov eksisterer jo her på moder jord, vi må bare distribuere den med fornuft i stedet for veksttvang. Men ikke en gang de som studerer den dritten tenker på å sette spørsmålsteget ved det. Vi vasser bare rundt her med for lange armer og for stor appetitt, og godtar det som om det var en naturlov. Jeg runder like greit av med en linje stjålet av Greta Thunberg, «Om løsninger innad i systemet er så vanskelig å finne, burde vi kanskje se på selve systemet». Takk for meg!

UNION BUSTING PÅ NORSK

REDAKSJONEN

Erfaringer fra norsk arbeidsliv viser at det ofte oppleves bevisst motstand mot fagorganisering som er gjenkjennbare fra internasjonalt hold.

I en rapport FAFO har utarbeidet for LO vises det til at enkelte arbeidsgivere aktivt motarbeider fagorganisering, et fenomen kjent

som «fagforeningsknusing» eller «union busting». Dette er godt dokumentert internasjonalt, særlig i USA, men forekommer også i Norge. Kjente eksempler er streikene i Foodora (2019) og Olivia Hegdehaugsveien (2023), hvor fagforeningene til slutt vant fram. Hele rapporten kan leses på www.faf.no.

Fra en demo til støtte for streiken i Tesla.

FRANK OM PENSJONIST-TILVÆRELSEN OG MANNEHELSE

Mange kjenner den pensjonerte Kone-montøren som blant annet mangeårig kasserer i foreningen. Redaksjonen har tatt en prat med den trivelige østfoldingen om den nye tilværelsen som pensjonist og kanskje noe så tabubelagt som menns helse.

TOR-ERIK LUNDBERG PRIVAT/JOHNNY LEO JOHANSEN

Tilbake i 2021 ble Frank behandlet for prostatakref. Nå vil han råde andre menn om å sjekke seg slik at kreft kan oppdages i et tidlig stadium. Foto: J. Leo Johansen.

Etter at Frank Hansen var ferdig på yrkesskolen i 1975, var han ansatt som industrimekaniker ved Hafslund smelteverk. Der kom han etter hvert i kontakt med heismontører fra KONE, som han ofte bisto da de servet heisene ved smelteverket. Frank takket ikke nei da han i 1987 ble tilbudt stilling som hjelper ved KONEs avdeling i Fredrikstad.

Siden ble det fagbrev som heismontør, og han trivdes så godt med faget

og kollegaene at han ble værende. Men et langt yrkesaktivt liv sliter på helsa, og her har heller ikke Frank sluppet unna. Samtidig vil han fullrose arbeidsgiveren sin i KONE som har vært gode til å tilrettelegge slik at han kunne stå i arbeidet frem til han gikk av med pensjon i fjor sommer som seksstjuåring.

PÅVIST PROSTATAKREFT

Tidlig i femtiårene merket Frank at det ikke lengre var like enkelt

å «lette på trykket», og dermed ble han henvist til en urolog for kliniske tester av urinblære og prostataen. Etter dette ble han satt opp til årlig kontroll, og det var ved en slik undersøkelse at det i 2014 ble oppdaget noen kuler på prostata. Etter analyse av vevsprøver og MR-bilder ble det påvist kreft i en av kulene. Han ble da satt inn i et program hvor han skulle inn til kontroll over en femårs periode. Da det i løpet av disse fem årene ikke ble påvist noen utvikling, var han ute av dette programmet igjen.

Men han fortsatte å gå til årlig kontroll, og i 2021 ble det oppdaget utvikling. Frank fikk da valget mellom operasjon eller strålebehandling for å unngå spredning. Her var valget lett for Frank. Det ble operasjon. Han tar fortsatt PSA-blodprøver og går til kontroll hvert år.

Prostatakref er blant de fem mest vanligste krefttilfellene hos menn, og sykdommen har oftere kommet lenger når den først oppdages hos menn. Frank mener det bør være like viktig for menn å sjekke prostata, som det er for kvinner å ta mammografi.

Frank nyter nå pensjonstilværelsen sammen med samboeren, og sammen har de mye å glede seg over. Foto: Privat.

Nettopp derfor har Frank et råd til andre menn: Sjekk deg! – slik at kreften kan oppdages på et tidlig stadium før den sprer seg.

Ifølge kreftforeningen får flere menn enn kvinner kreft, og de fleste kreftformer rammer menn oftere enn kvinner. Noe som skyldes en kombinasjon av genetik og biologi, livsstil og eksponering for kreftfremkallende faktorer på jobb.

MYE Å GLEDE SEG OVER

I dag priser Frank seg lykkelig fordi kreften ble oppdaget på et så tidlig stadium, og alle prøver viser at operasjonen har gått bra.

Så tilbake i Sarpsborg nyter han pensjonstilværelsen sammen med samboeren, og sammen har de mye å glede seg over med familie og barnebarn. Båten har han solgt da det ble for mye arbeid, og istedenfor har de investert i en bobil for å legge ut på nye eventyr. Når han ikke

Pensjonstilværelsen skal blant annet benyttes til å legge ut på nye eventyr i nyanskaffet bobil. Foto: Privat.

Ut på tur. Foto: privat

ruller på fire hjul, har han påtatt seg oppgaven som sekretær i Rødt sitt lokallag i Sarpsborg, veldedighetsarbeid i Lion og leder for både borettslaget og garasjelaget.

Med dette ønsker vi Frank en frisk og fin pensjonstilværelse, og takker for at han ville dele sin historie med oss.

FAGFORENINGER TAPTE MOT MASSEOPPSIGELSER

President Donald Trumps masseoppsigelser i regi av DODGE, den nyopprettede effektiviseringsmyndigheten som ledes av Elon Musk, har utløst store demonstrasjoner

En dommer har avvist et forsøk fra en fagforening på å stanse oppsigelsen av flere tusen offentlig ansatte i USA. En beslutning som er en juridisk seier for Trump, skriver Aftenposten.

Det er anslått at rundt 220 000 personer er ansatt på prøve i føderale etater som mat- og narkotikaadministrasjonen (FDA), energidepartementet, miljøvernbyrået EPA, den føderale parktjenesten (NPS) og lignende etater som nå har fått beskjed om at de er oppsagt.

DØMT FOR LØNNSTYVERI

I februar gikk det en straffesak om lønnstyveri i Elverum tingrett, som endte med at den tidligere sjefen for selskapet Fibertec ble dømt for grovt lønnstyveri, skriver Nettverk.

På firmaets kundeliste finner man blant annet bedrifter som Telenor. Dommen ble fastslått til 105 dagers ubetinget fengsel.

EN CUP FOR SAMHOLD

REDAKSJONEN HMF HISTORIEBOK

Siden 1983 har foreningen arrangert den årlige heiscupen, som har vært av stor betydning for et felleskap på tvers av klubber og landsdeler. Her tar vi et historisk tilbakeblikk til den spede oppstarten med den første heiscupen som ble arrangert i 1983 etter et initiativ fra Koneklubben.

Teksten nedenfor er hentet ut fra foreningens historiebok «Meningsløst god» (1981-2005) som er skrevet av historiker og forfatter Jørn Magdahl.

HØSTENS STORE BEGIVENHET

I dag er den årvisse heiscupen i fotball et av høstens store høydepunkt for mange av de ansatte i heisbransjen. Arrangementet går på omgang og har gått av stabelen på mange av de plassene hvor det fins heismontører. Det har vært mang en kameratslig kappestrid, lystig fest og gledens stund. En skal ikke under-

vurdere den betydninga heiscupen har for å sveise sammen medlemmer på tvers av landsdelene - og ingen skal heller være i tvil om hvor viktig dette er i en fagforening som er så geografisk spredt og samtidig så utsatt for press utafra. Derfor kunne heiscupen forsvart en større plass i denne boka (Foreningas historiebok for årene 1981-2005, red.anm.), men vi har i det minste funnet plass til opprinnelsen.

TERJE PETERSEN TOK INITIATIVET

I 1983 inviterte bedriftsidrettslaget på Kone, ved Terje Pettersen, som også var klubbformann, til en fotballcup for heisbransjen. Det var noe det var «prata om» i mange år, og som altså skulle vise seg å bli en stor suksess og en flott tradisjon. Men det var det ingen som visste da. Da var en opptatt av å lage reglene slik at terskelen for å delta ikke skulle

bli for høy. Det skulle være sju-mannslag. De firmaene som likevel hadde problemer med å stille, kunne gå sammen for å danne ett felles lag. Ved sida av seierspokal skulle det også settes opp en jumbopokal. Kone skulle delta med begge sine lag, «og dersom idrettslaget på Reber ikke må sette opp heisen de har revet ved en feiltagelse akkurat den dagen turneringen går», så håpet, Pettersen det i hvert fall ville stille ett lag derfra. Hans relativt vennskapelige ironisering over «kollegaene» i Reber henspilte på en episode der de i forbindelse med en dugnadsjobb ved en misforståelse hadde revet feil heis på Lillestrøm jernbanestasjon.

Da avsparket gikk på Voldsløkka søndag den 11. september kl. 10.00, hadde HMF allerede tatt på seg det viktige arrangøransvaret, og deltakelsen var over all forventning, nemlig hele åtte rene firmalag pluss Melbys representant Kjell Syversen Deglum, som «går inn der det trengs». Riktig nok var det foreløpig ikke økonomi til at «utenbyslaga» kunne delta, og til bankett etter cupen, som det var visse planer om, men det fikk komme et seinere år.

I finalen slo Kone Reber 5-2, etter 1-2 ved pause. «Sportsjournalist» Pettersen var en smule inhabil da han skulle referere den siste scoringa, men løste problemet: «Slutt-resultatet ble fastsatt på et vidunderlig skudd. En brasse på hel volley av Kones spiller nr. 10. Det har dessverre ikke lyktes oss å få navnet på denne spilleren».

F.v.: Terje Pettersen, Morten Pedersen og Jan Petter Riis. Bakre rekke: Jan Christian Kirkeby, Simon Øyan, Ståle Hovland, Atle Mikalsen, Yngvar Johansen og Roar Enerly.

PRISBELØNNET HEIS I BIG BEN

REDAKSJONEN

Nå får vedlikeholdspersonell lettere tilgang til toppen av det ikoniske klokketårnet i den engelske hovedstaden som ruver 97,5 meter over bakken.

Med hovedheisen, en girløs wireheis med en kapasitet på 975 kg, kommer man opp til 11 etasje i en hastighet på 1,5 m/s, skriver Elevator World. Fra 11. etasje fører en mindre hydraulisk plattformheis, med en løftekapasitet på 500 kg, videre opp til klokkeromet. Denne heisen som er levert av Stannah Lifts skal være bygget for å tåle eksponering for vær og vind, med materialer som rustfritt stål av høy kvalitet og galvanisert stål. For dette prosjektet har Elevator World tildelt heisbedriften prisen for «Project of the Year» (2024).

NESTEN LIKE HØYT SOM PLAZA

REDAKSJONEN LPO

I 2023 ga Oslo bystyre grønt lys til planene for prosjektet til nye Oslo Spektrum. Dermed skal byen få det første bygget som er på over hundre meter etter at Plaza sto klart i 1989 med sine 117 meter.

Nå er det klart at entreprenøren HENT skal stå for byggingen av det 108,4 meter høye nye bygget som skal ferdigstilles i årsskiftet 2028–2029. Etter hva redaksjonen kjenner til skal det monteres tretten heiser i dette byggeprosjektet, men det er ikke bekreftet.

Høyhuset sett fra gangbroen ved Oslo S. Visualisering: LPO (www.lpo.no)

SIKKER SIKRING AV LØFTEREDSKAP

I denne artikkelen skal vi se nærmere på temaet «sikker sikring av løfteredskap».

☰ 📺 JAN THORE LYGREN, TEKNISK SJEF/FAGLEDER KRAN OG LØFT, VINDERTEC AS (NHK)

Et løfteredskap defineres som utstyret som befinner seg mellom krankroen og lasten under en løfteoperasjon.

Selv om det finnes mange typer løfteredskaper, er det noen av dem som krever ekstra sikring for å unngå utilsiktet åpning eller svikt under bruk. De løfteredskapene som krever særlig oppmerksomhet og sikring fra brukeren er: sjakler, øyebolter, øyemuttere.

Ved riktig valg av låstype og sikringsmetode kan man redusere risikoen for uønskede hendelser og øke sikkerheten under løfteoperasjoner.

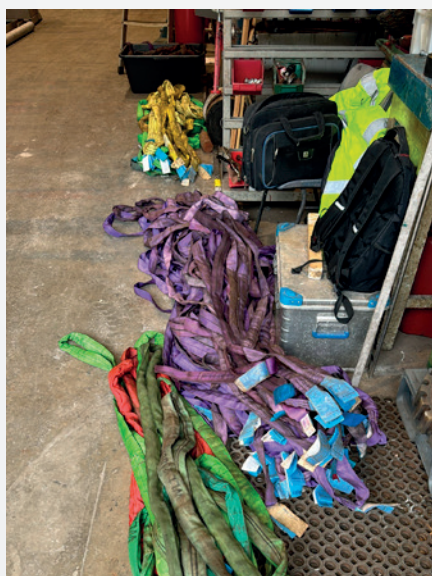

Kasteblokk

Når man benytter løfteredskaper, er mange av disse utstyrt med sikringer som skal hindre at de kan åpne seg uten en bevisst handling. Når man skal velge låstype, er det viktig å skille mellom låsing av for eksempel en sjakkel som skal brukes i det vi kaller for «løpende rigg».

Dette innebærer et sammensatt redskap som henger fra krankroen og brukes kontinuerlig gjennom hele dagen eller over flere dager før man bytter til et annet redskap.

Ved enkeltløft, hvor sjakkelen stadig monteres og demonteres, kan man også vurdere alternative låsemetoder.

Fiber stropper

I dag finnes det mange typer sikringer som kan brukes på løfteredskaper.

SAKSESPLINT

Dette regnes som den beste sikringen av løfteredskaper. Flere operasjonelle standarder, som Kranteknisk Forenings standard «Sikre løft i bygg- og anleggsbransjen», angir dette som beste praksis.

LÅSE-PIN, SIKKERHETSNÅL

Dette er også en mye brukt sikring, men den har svakheter, spesielt når redskapet brukes hele dagen uten mulighet for kontroll. I bransjen benyttes denne derfor hovedsakelig i forbindelse med engangsløft, der man har god kontroll og oversikt over løftearrangementet.

HÅRNÅLSSPLINT

Hårnålssplint kan benyttes og er ikke uvanlig på sjakler. Den har imidlertid en stor svakhet: Den kan lett slås av dersom man kommer borti noe under løfteoperasjonen.

Hårnålssplint kan brukes ved engangsløft, forutsatt at arbeidslaget er klar over farene og har implementert kompensierende tiltak som en del av løfteplanen.

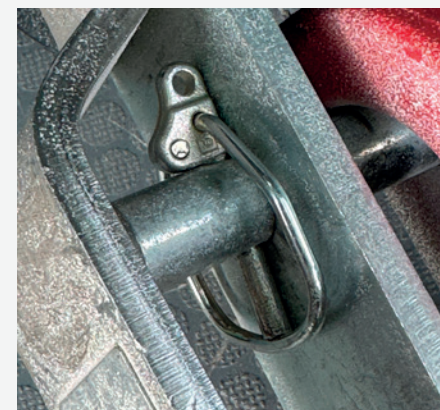
OREPINNE

Orepinne (traktorpinne) regnes som den dårligste låse- og sikringsmetoden for løfteredskaper. Den har en tendens til å miste spennet over tid, og selv lett berøring kan få låseringen til å sprette opp.

Derfor anbefales ikke denne låsemetoden i Kranteknisk Forenings standard «Sikre løft i bygg- og anleggsbransjen». Flere andre operasjonelle standarder, som NORSOK R-003 for offshore-bruk og NORSOK R-005 for petroleumsanlegg på land, forbyr denne typen sikring.

Et eksempel på bruk av slik låsing er kastblokk, som vist på bildet nedenfor, og som flere av heisleverandørene benytter. Ser vi nærmere på dette, ser vi at det er montert en plate foran orepinnen for å forhindre at man ved et uhell kommer borti låsemekanismen under bruk.

Orepinne

Dette er et godt tiltak, men det sikrer ikke 100 % at orepinnen ikke kan åpne seg og falle ut. Et bedre tiltak vil være å bytte orepinnen ut etter en viss tid, samt ha ekstra fokus på førbrukskontrollen før man tar slikt utstyr i bruk.

ØYESKRUER OG ØYEMUTTERE

Et siste tema er bruken av øyeskruer og øyemuttere. Dette er også et område der feilbruk ofte forekommer. De vanligste feilene inkluderer å ikke skru øyeskruer og øyemuttere helt ned til anleggsflaten. I tillegg er de ofte ikke tilstrekkelig tiltrukket eller sikret med for eksempel Loctite.

Øyeskrue

Den største og mest vanlige feilen er bruk ved skjevtrekk. Det er viktig å være klar over at denne typen redskap ikke tåler mye skjevtrekk. Dette kan man finne spesifikasjoner på i løftetabellene som følger med brukermanualen.

Hvis vi ser på en typisk RUD M16 øyeskrue, har denne en WLL (Working Load Limit) på 4,0 tonn ved rett opp-løft, men kun 1,0 tonn ved sidetrekk. RUD skiller seg ut når det gjelder merking av øyemuttere og øyeskruer, da de angir WLL ved 90 graders sideveis belastning direkte på produktet. Derfor er M16-øyeskruen merket med 1,0 tonn. Dette fremgår tydelig av sertifikatet.

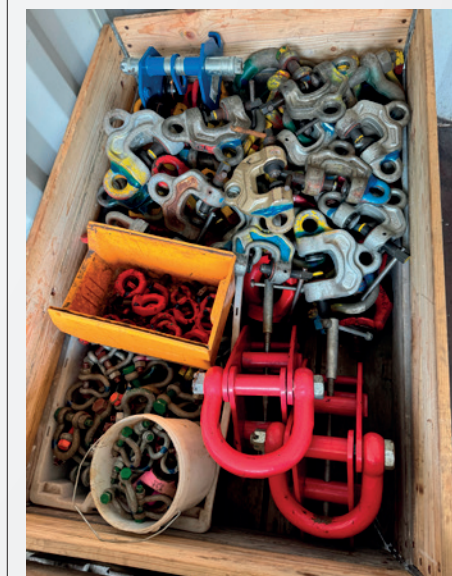
FØRBRUKSKONTROLL

Oppsummert ser vi at det finnes flere typer sikringer for løfteredskaper. Som bruker er det viktig å kjenne til både svakheter og styrker ved de ulike sikringene, slik at man kan ta nødvendige forhåndsregler ved bruk.

Selv om det finnes mange skriftlige rutiner for kran- og løfteoperasjoner, er det ofte operatøren selv som utgjør den siste barrieren mot uønskede hendelser. Dette innebærer blant annet en grundig førbrukskontroll for å sikre at løfteredskapene er trygge å bruke, samt at nødvendige barrierer, som sikker låsing, er på plass og fungerer som de skal.

Krav til sikker bruk finner man i brukermanualene for løfteredskapene, og det er viktig å sette seg inn i disse før man starter arbeidet. De fleste løftehendelser skjer i den operasjonelle fasen, og brukeren er ofte den som risikerer å bli skadet.

Ha en trygg og sikker dag!

Clamps

ELDRE HEISER TIL BESVÆR

REDAKSJONEN PIXABAY

Gamle og utdaterte heiser blant USAs en million heiser byr på problemer.

En av de største årsakene til problemet skal være mangel på reservedeler ifølge den administrerende direktøren i Center for Building i Nord-Amerika. Center for Building er en ideell organisasjon som blant annet jobber for å reformere byggeforskriftene i USA og Canada.

Til nettavisen Axios hevder han at dette skyldes heisdeler som er gått ut av produksjon og at heisprodusentene prioriterer å levere deler til store byggeprosjekter, særlig i Kina, noe som fører til lange ventetider for reparasjoner i USA.

Videre vises det til en aldrende arbeidsstyrke blant heismontører, samt komplekse statlige forskrifter og fagforeningsregler, som gjør det vanskeligere og mer tidkrevende for gårdeiere og entreprenører å overholde gjeldende standarder for å utføre nødvendige reparasjoner.

Det henvises til at det ikke har vært føderal involvering i reguleringen av byggebransjen siden Reagan var president på åttitallet, og han tror at USA ville dra nytte av en nasjonal heisstandard.

Ronald Reagan var under sine presidentperioder (1981-1989) kjent for skattekutt og velferdskutt, og under hans presidentskap var det et skifte i amerikansk arbeidsliv der fagforeningenes innflytelse avtok (red. anmerkning).

Illustrasjonsfoto

FRYKTER FLERE ARBEIDSULYKKER

Amerikanske fagforeninger frykter at arbeidstilsynet, Occupational Safety and Health Administration (OSHA), vil bli svekket under Trump-administrasjonen og Elon Musks innflytelse i Department of Government Efficiency (DOGE). Trump har tidligere redusert reguleringer, og Musks skeptiske holdning til offentlig tilsyn kan føre til færre inspeksjoner og svakere håndhevelse av arbeidsmiljølover.

FERMATOR EFFEKTIVISERER

I fjor investerte den spanske heisdørprodusenten Fermator mer enn 4 mil. euro for å modernisere logistikk og produksjon. Oppgraderingen inkluderer ny maskinpark, omstrukturering av fabrikklokaler og avansert teknologi. Dette innebærer blant annet en ny automatisert produksjonslinje, intelligente lagersystemer og autonome mobile roboter som sørger for effektiv transport av komponenter, skriver elevatorworld.com.

OSLOS HØYESTE

Nylig ble Tryvannstårnet i Oslo solgt for 14 millioner kroner til eiendomsinvestorer. Planen er å renovere det 118 meter høye tårnet for over 100 millioner kroner og etablere et serveringssted over flere etasjer. I 2017 ble det siste tekniske utstyret skrudd av i tårnet, som siden har stått ubrukt. Det er uvisst hvem som får oppdraget med å bytte ut heisene.

FÆRRE OMKOM INNEN BYGG- OG ANLEGG

REDAKSJONEN PIXABAY

Det var i 2024 en betydelig nedgang i antall arbeidsskadedødsfall innen bygge- og anleggsbransjen.

Ifølge Arbeidstilsynet var det i fjor to arbeidsskadedødsfall i denne bransjen, og begge ulykkene var fallulykker. Én av de omkomne var utenlandsk statsborger. Til sammenligning har antall arbeidsskadedødsfall variert med mellom seks og ni arbeidsskadedødsfall per år i femårsperioden 2019–2023.

Foreløpige tall viser totalt 20 arbeidsskadedødsfall i det landbaserte arbeidslivet i 2024. Av de omkomne

var 18 menn og to kvinner. Dette er en nedgang fra 2023, hvor 26 arbeidstakere omkom på jobb.

DE ELDSTE ARBEIDSTAKERNE ER MEST UTSATT

Aldersgruppen over 55 år utgjør 55 prosent av de omkomne – en aldersgruppe som utgjør i overkant 20 prosent av alle sysselsatte i Norge. Antall arbeidsskadedødsfall i aldersgruppene mellom 25 og 54 år har derimot gått ned.

ASBEST ER FORTSATT ÅRSÅK TIL KREFT

REDAKSJONEN

Nesten 40 år etter at asbest ble forbudt i Norge, finnes det fortsatt betydelige mengder asbestholdige materialer i både private og offentlige bygninger.

Dette utgjør en risiko for håndverkere som snekkere, rørleggere, elektrikere og for oss heismontører. Spesielt utsatt er de nyutdannede som kanskje mangler tilstrekkelig kunnskap om asbest og dets farer.

Pål Graff, forsker ved Statens Arbeidsmiljøinstitutt, uttrykker bekymring for at mange arbeidere uforvarende kan bli eksponert for

asbest under renoverings- og rivingsarbeid.

Asbest ble tidligere brukt i en rekke byggematerialer, inkludert tak- og veggbekledning, gulvmatter, sement og isolasjon. Materialet er ufarlig når det er intakt og urørt, men håndtering som innebærer kutting eller rivning kan frigjøre farlige fibre.

Inhalering av asbestfibre kan føre til alvorlige helseproblemer som lungefibrose (asbestose) og kreftformer som lungekreft og brysthinnekreft. For å beskytte arbeidstakere er det avgjørende med grundig opplæring om asbest, samt implementering av strenge sikkerhetstiltak under arbeid i eldre bygninger.

NYE KVARTSMÅLINGER VED HEISMONTASJE

Redaksjonen var med på et av Statens Arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) pilotprosjekt hvor de kartlegger hvor mye kvartsstøv som virvler opp i og rundt i heissjakt i forbindelse med heismontasje.

REDAKSJONEN

Herman Ihlen (TKE) har hatt på seg måleutstyret under hele moderniseringsjobb for å måle kvarteksponeringen i og utenfor sjakta.

Forsker Torunn Kringlen Ervik har vært engasjert i flere av STAMIs prosjekter som går på eksponering av blant annet asbest og helsefarlige mineralpartikler som kvarts. Et annet stort pågående prosjekt hvor hun er involvert er kartlegging av kvartseksponering ved boring med tunnelboremaskiner ved Oslos nye vannforsyningstunneler.

Nylig traff vi henne ved STAMIs lokaler i Gydas vei 8 hvor heismontør Herman Ihlen (TKE) var i avslutningsfasen av å montere en ny heis i en eksisterende heissjakt. I denne

forbindelse har heismontørene fra TKE hatt på seg utstyr for å måle kvarteksponeringen under hele moderniseringsjobben.

«Jeg hadde på forhånd fryktet det kom til å være utfordrende, men det gikk veldig greit å montere med måleutstyret,» forteller den sindige sørlendingen som har gjort Oslo-borger ut av seg.

Herman er ferdig med måleutstyret da vi møter han, men villig tar han det på igjen for å demonstrere for fotografen hvordan det kan se ut.

I forbindelse med montasjen i Gydas vei ble det i tillegg til målinger i sjakta under hele montasjen, gjennomført målinger i de velkjente «boksene» som oftest settes opp midlertidig i forbindelse med større moderniseringsjobber.

Herman forteller at han har et inntrykk av at vi i heisbransjen generelt har et konstant fokus på arbeidsmiljø og helse i arbeidet sammenlignet med andre yrkesgrupper.

«Alle i TKE har støvsuger i klasse H,» fortsetter han.

Støvsugere i klasse H har et filter med høy effektivitet og som er i stand til å fange opp partikler som er mindre enn 0,3 mikrometer, noe som er en høyere standard enn støvsugere i henholdsvis klasse M og L.

TRENGER FLERE MÅLINGER

Tidligere har STAMI gjennomført ni målinger i forbindelse med KONES heismontasje på «Construction City» på Ulven i Oslo. Her ble det i tillegg gjennomført sekundære målinger utenfor heissjakt for å se hvor mye av støvet som kom fra annet arbeid på byggeplassen. Da heismontasjen her foregikk med ankerskinner og at bygget for øvrig var et rent prosjekt,

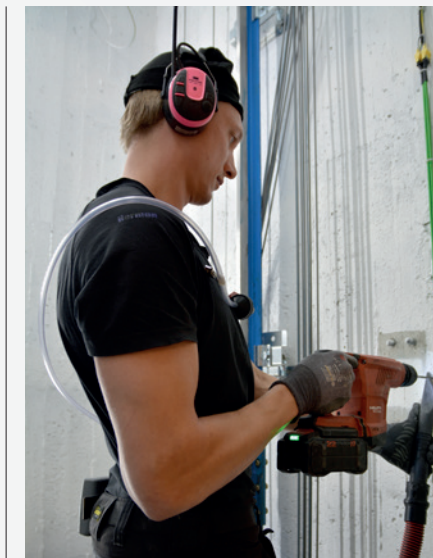
Herman viser hvordan måleutstyret sitter på kroppen.

så er det ikke forventet at disse målingen skal være blant de verste når resultatene foreligger.

Torunn slår fast at de trenger langt flere målinger for å kunne danne seg et bilde av hvor mye kvartsstøv som heismontørene utsettes for i forbindelse med heismontasje. Derfor ønsker STAMI å gjennomføre til sammen minst seksti personbårende målinger på et variert utvalg av byggeplasser, og de tar gjerne imot

STAMI leder et pilotprosjekt for å kartlegge kvarteksponering ved heismontasje.

Velvillig tok han på måleutstyret for å demonstrere for fotografen hvordan det brukes.

tips fra bransjen for målinger under de verst tenkelige forholdene med tanke på eksponering av byggstøv og kvarts.

Når det gjelder heismontasjen så har Herman bare noe komplementering igjen før heiskontrollen skal kontrollere den nyinstallerte heisen av type Synergi 200, får vi vite. Vi tviler på at dette vil by på utfordringer, da Herman ser ut til å ha full kontroll over anlegget, som fremstår som strøket.

Støvsuger klasse H er standard på montasje.

STRAFF MOT MANGLENDE KVARTS TILTAK

REDAKSJONEN PIXABAY

Arbeidstilsynet skjerper innsatsen mot kreftrfarlig steinstøv etter å ha avdekket manglende tiltak i nesten halvparten av de kontrollerte virksomhetene.

I 2025 doubles tilsynsinnsatsen til 200 inspeksjoner og strengere reaksjoner varsles, skriver Arbeidstilsynet i en pressemelding.

Direktør Ingvill Kvernmo understreker at flere tiltak krever bedre utstyr og rutiner. Ved alvorlige brudd vurderes lovbruddsgebyr og mulig politianmeldelse. Virksomheter får en overgangsperiode til 2026 for å investere i bedre støvfjerningsutstyr. Tilsyn vil også rette seg mot byggherrer for å sikre ansvar etter byggherreforskriften.

ULYKKEN PÅ SØRLANDET

En hel bransje satt med hjertet i halsen da flere medier i fjor skrev om en arbeidsulykke i Kristiansand som involverte to heismontører.

REDAKSJONEN ARBEIDSTILSYNET

Siden ulykken ble kjent har spørsmålene vært mange, men av hensyn til de involverte og etterforskningen av ulykken har ikke dette kunnet blitt besvart tidligere. Redaksjonen har nå fått innsyn i Arbeidstilsynets tilsynsrapport.

ARBEIDSOPPGAVEN

Arbeidet besto av å bytte ut to identiske heiser i en dupleksgruppe med fem stopp og en løftekapasitet på 1600 kg. De to erfarne heismontørene, ansatt i Schindler, hadde nylig revet og montert den første av heisene i dupleksgruppen, da demonteringen av den andre heisen startet opp.

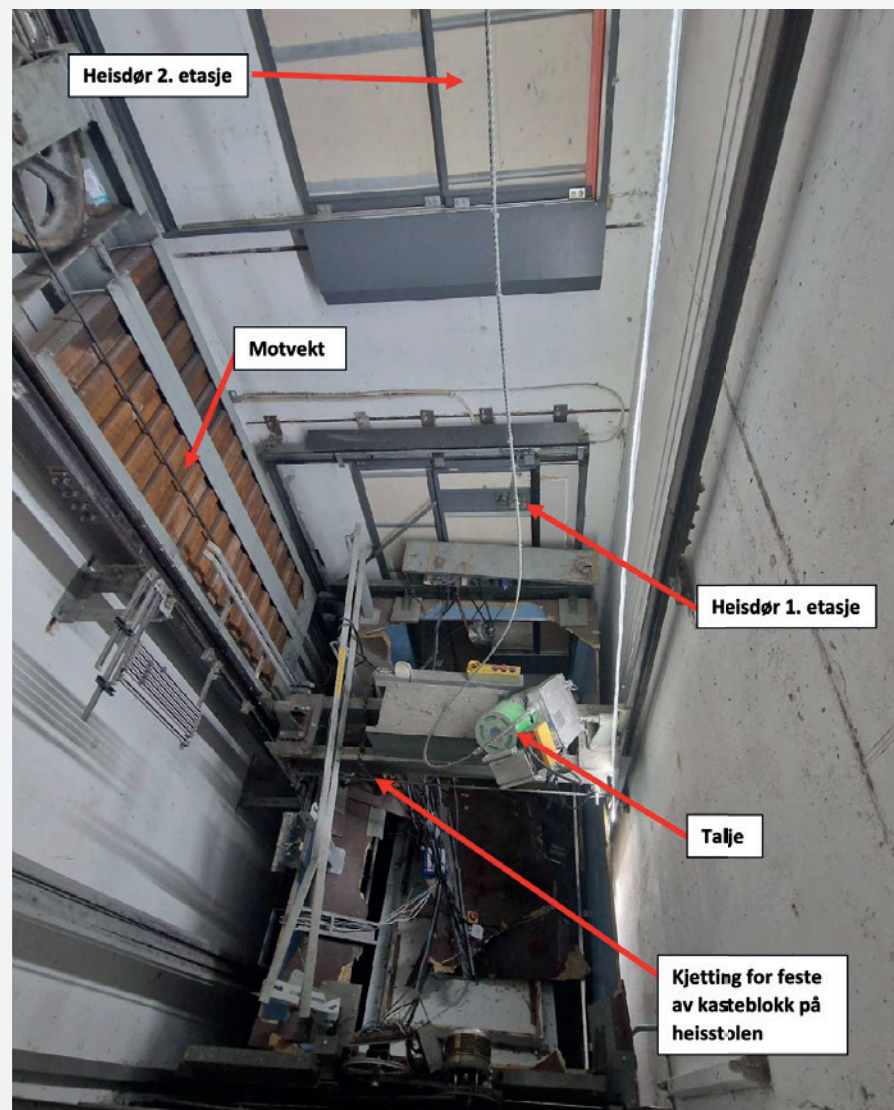
Før arbeidet begynte var det blitt lagt ned mye forarbeid i prosjektet, som blant annet innebar planlegging av arbeidet basert på bedriftens prosedyre for rivning av heis, utfylling av sikkerjobbanalyse, fremdriftsplan og sertifisering av løfteutstyr. Oppstartsrutinene innebar blant annet en funksjonskontroll av heisens fangapparat ved å senke heisen på fang i redusert hastighet.

HENDESEFORLØPET

Arbeidet begynte med at heisen ble tatt ut av drift, og stolen ble hengt opp i en talje, godkjent for personbefordring, med et 3:1-oppheng. Talja ble da festet i stolbøylen og wire gikk via en kasteblokk i toppen av sjakta og en på stoltaket.

Etter at motvekten var landet ble bærewire klippet, og heisstolen som skulle benyttes som arbeidsplattform kunne kjøres nedover med de to heismontørene på heistaket.

En montør styrte wiren fra taljen, mens den andre montøren betjente taljens kjøretablå. Da de passerte sjaktens fjerde stopp hørte montørene et smell, og i neste øyeblikk

Bildet viser heisstolen i bunnen av heissjakten. Med tillatelse er bildet er hentet fra Arbeidstilsynets tilsynsrapport.

raste heisen med de to ned sjakten og traff sjaktebunnen med full kraft. Sammenstøtet med sjaktebunnen førte til at heiskupeen kollapset, og montørene falt gjennom taket.

Etter å ha fått tilkalt hjelp kom de seg begge ut via den ene døren som befant seg i kjelleretasjen, og helsepersonell kom raskt til stede og fikk gitt medisinsk hjelp. Etter hvert ble det klart at begge slapp fra ulykken med ulike brudd- og sårskader.

ARBEIDSTILSYNETS VURDERINGER

Arbeidstilsynet viser til at granskningsrapporten peker på at den direkte årsaken til ulykken var at låsesplinten som skal sikre bolten som fester løftekroken til kasteblokken hadde glidd ut. Dette medførte at bolten gled ut og kroken som var sikret med kjetting til bjelke på heistaket, dermed ikke lenger var festet til kasteblokken og heisen fikk fritt fall. Det fremgår ikke av rapporten hvorfor heisens fangapparat ikke ble aktivert.

I sin slutning skriver Arbeidstilsynet at de slutter seg til virksomhetens identifisering av de bakenforliggende årsakene til ulykken, og at de finner gjennomførte og planlagte tiltak som tilstrekkelige og adekvate for å hindre at en lignende ulykke skjer igjen. Rapporten viser til at det er iverksatt flere tiltak, deriblant at det skal være obligatorisk å teste sikkerhetsbarrierer på normal hastighet samt en utskifting av splinten som ble benyttet.

Videre skriver Arbeidstilsynet at de ikke fant brudd på regelverk som det var nødvendig å følge opp med pålegg og retting, og at de anser saken som avsluttet.

ET STØTTEAPPARAT SOM FUNGERER

Dette er langt på vei også vurderingen til de to heismontørene, som kan fortelle at de har følt seg godt ivaretatt av ledelsen i bedriften, klubben, kollegaer, verneombudet og av bedriftshelsetjenesten i etterkant av ulykken.

«Min opplevelse har vært at det ble satt i gang et godt system rundt oss som opplevdes som velfungerende», utaler den en av de to til redaksjonen og han legger til at de var en tydelig opplevelse av ikke å bli anklaget eller mistenkeliggjort. Dette var spesielt viktig i den første tiden etter ulykken.

For opplevelsen av at det ble foretatt en grundig granskning og rapport var sentralt og betryggende for prosessen med å komme tilbake i arbeid for de to – som nå begge er tilbake for fullt i sjakta. De kan eniges om at det har vært en styrke for de to å kunne bearbeide ulykken ved å snakke seg gjennom hendelsesbildet.

Redaksjonen har valgt å anonymisere de involverte da hensikten ved å skrive om ulykken har et formål – å gjøre bransjen kjent med ulykken for å unngå at lignende skjer igjen. Vi er svært glade for at det gikk så bra som det tross alt gjorde med våre to fagforeningskamerater i denne ulykken. La dette være nok en påminnelse om hvor farlig arbeidet med heis kan være, og da særlig arbeid i forbindelse med demontering av heis.

Som kilde er det her i hovedsak blitt benyttet offentlig dokumentasjon fra Arbeidstilsynet.

NYE FORSIKRINGSVILKÅR

Fra 1. januar ble forsikringen du har gjennom El og It Forbundet endret. På nettsiden til LO Favør kan du bli kjent med endringene.

TO HEISER I EN SJAKT

TKE har annonsert at de på en messe i Cannes vil vise frem sine innovasjoner for høyhus, inkludert flaggskipet TWIN heissystem med to uavhengige heiskupéer i en enkelt sjakt som øker passasjerkapasiteten, melder elevatorworld.com

FRA HEISPLAN TIL HEISPRO

Etter at Heisplan ble kjøpt opp av Cibes, har de tidligere eierne i fjor sommer startet opp en ny heisbedrift. Et søk på nettet viser at den nyetablerte bedriften Heispro i Ålesund enda ikke har noen ansatte.

SEKSÅRING SATT FAST

En seksåring døde etter at han hadde satt seg fast mellom dørkarmen og sjaktveggen i en boligblokk i februar i år, skriver Times of India.

KURS I MODERNE HEISER

MARTIN GRANSETH

Da er vi er i gang med årets kurs, og vi håper flest mulig vil melde seg på kurset og delta. Kurset er som tidligere fordelt over fem dager med forskjellige tema, og kanskje med en litt mer sammenhengende rød tråd mellom dagene enn det har vært de siste årene.

Med «moderne» heiser, mener vi de heisene vi har satt opp de siste 25 årene. Det vil si heiser som er levert etter NS-EN 81-1 og 2 og 20. Dette er heiser som skal være levert med tilfredsstillende sikkerhet for dagens krav, og alle disse heisene bruker elektroniske/datastyrt styringer for å håndtere drift og sikkerhet av heisene.

Mandag

På mandag er det oppstart av kurset, litt repetisjon av forrige kurs og en runde hvor vi tar for oss sluttkontroll.

Tirsdag

Tirsdag har tema som lesing av skjema, komponentlære og oppbygning av styringer.

Onsdag

Onsdag beveger vi oss inn på «moderne» styringer og hvordan ny teknologi har endret hvordan vi bruker og feilsøker på en styring. Da er det også naturlig å prate om fremmedfabrikat, og «moderne» teknologi som bussystemer og Pessral.

Torsdag

Torsdag forsetter vi med temaet om ukjente produkter. Vi tar for oss ulike scenarier som lager farlige situasjo-

HBU har satt opp et nytt kurs som tar for seg moderne heiser.

ner for oss og hvordan vi skal sikre oss når vi jobber med heis.

Fredag

På fredagen er temaene ulykkes-håndtering og sikker bruk av løfteutstyr.

På tirsdag, onsdag og torsdag planlegger vi å bruke halvparten av tiden på praktiske oppgaver. Tirsdagen har en egen seksjon om komponenter, mens onsdag og torsdag kommer til å handle om feilsøking.

Påmelding

Vi ønsker deg velkommen til kurs, og har du noen spørsmål er det bare å ta kontakt. Har du ikke meldt deg på enda er det bare å gå til www.heisutdanning.no eller scann QR koden for å melde deg på. Eventuelt kan du ta kontakt med oss på telefon 22 79 35 10 eller e-post post@heisutdanning.no, så vil vi setter deg opp. Husk at det er bedre

å sette seg opp på kurs og melde seg av, enn å aldri sette seg opp på kurs – Martins visdomsord # 23.

FSE-kurs

Vi er godt i gang og når denne utgaven kommer ut er vi ferdige med cirka tre fjerdedeler av årets FSE-kurs. Vi har hatt bra oppmøte og stort sett bra tilbakemeldinger. Antagelig blir det litt flere enn fjorårets 894 deltagere. Har du ikke hatt FSE-kurs, eller er du usikker på om du er satt opp er det bare å ta kontakt. Det er noen få kurs igjen før sesongen er slutt.

Skann QR-koden for å melde deg på kurs på HBU.

Orona søker etter heismontører til våre kontorer i Tønsberg / Hamar / Oslo

orona-group.com/no-no/ledige-stillinger/

MIN HEIS!

Av: Redaksjonen

Denne artikkelen sto på trykk i Heismontøren nr 4/2018.

Nei, du eier den ikke. Men du har montert den eller du har den i service. Når noen spør hvem sin heis dette er, så skal du stolt kunne si at det er «min heis!».

Et helt stykke arbeid

Heisfaget er et yrke med lange tradisjoner og fagstolthet. Derfor har Heismontørens Fagforening og flere klubber igjennom tidene hatt faglig utvalg som har jobbet for å opprettholde høy faglig standard i bransjen. Enten om du har montert, modernisert, eller for eksempel ettermontert en heisalarm eller om du har ansvaret for service på heisen så skal du være stolt av arbeidet du legger igjen.

Robotstyrt montasje

KONE klubben er en av klubbene som de siste årene har jobbet med et prosjekt som heter «Min heis!». Bakgrunnen for dette var at vi så konsekvensen av konsernbaserte manualer som overløst lite faglig tenkning til montørene på nymontasje, sier Per Arne «Petter`n» Jensen Salo i KONE

klubben. Vi er et langstrakt land og fagplanen for heismontørfaget er lagt opp til at man skal kunne gjøre alt fra montasje, modernisering, reparasjon og servicearbeid både på egne produkter og på fremmedfabrikat. Vi kan derfor ikke være «robotstyrt» på et produkt, som ikke legger opp til egen tenking på faglig utførelse.

Produktiviteten

Det er ikke feil å tenke produktivitet. Jeg mener en god fagarbeider skal kunne være produktiv, samtidig som man leverer en høy faglig standard på arbeidet som man utfører legger Per Arne til. Målsetningen er ingen feil og mangler ved overlevering til heiskontrollen. Nå i 2018 startet KONE opp med montasjekurs med opplæring i montasjemanualen. For det er jo mye bra i den sier han. Samtidig

gjennomførte klubben et akkordkurs over hele landet, med en forståelse om at vi må levere en høy faglig standard på det arbeidet vi leverer. Når vi blir mer produktive og monterer flere heiser i løpet av et år, så må vi finne løsninger som gjør oss mer fleksible og finner løsninger som gjør at alle får gå på forskjellige typer jobber som modernisering og reparasjonsjobber.

Dele fagkompetansen

For å opprettholde den faglige standarden i bransjen må vi løfte hverandre, snakke med hverandre og ikke om hverandre, ha gode faglige diskusjoner i klubbene og opprettholde gode kurs både internt på bedriftene og på Heisbransjens Utdanningscenter.

FRA SJAKTA

ERIK EIKEDALEN KRISTIAN HÅKONSEN

Navn: Magnus Pettersen

Alder: 32 år

Bosted: Spydeberg

Klubb: Orona

Med tre unger og et lite småbruk, har Magnus nok å henge fingra i ved siden av jobben i sjakta.

Hvordan havnet du i heisfaget?

«Jeg var i utgangspunktet elektriker, men noen bekjente av meg som jobber med heis, mente Heismontørfaget var midt i blinken for meg. Og det var jo riktig det. Jeg begynte som hjelper i Orona i 2021, og tok fagprøven i mars 2024.»

Hva liker du best med å være heismontør?

«Som heismontør har du mye frihet under ansvar, og det liker jeg godt, samtidig som det er variert arbeid, og sosialt – man jobber jo sammen to og to. I tillegg er det fint å få ting til å gå opp og ned i hverdagen.»

Hvilke verv og oppgaver har du i klubb og forening?

«Jeg sitter i kontrollkomiteen i Oronaklubben, og det har jeg gjort i ett år nå.»

Dere i Orona landa lokale forhandlingene rett før jul, Schindler også – mens Kone og TKE ikke ble ferdige før langt ute på nyåret. Hva tror du er årsaken til at forhandlingene strekker så langt

Magnus Pettersen.

ut i tid, og hva tror du må til for å korte ned denne prosessen?

«Jeg tror noe av det ligger i at vi er en sterkere yrkesgruppe enn mange andre, rent organisatorisk, og dermed også krever mer. Samtidig gir vi oss ikke etter første nei, men står på vårt til vi får en avtale vi mener er rettferdig. Jeg vet ikke om det er mulig å korte ned prosessen, men om både klubb og bedrift tar innover seg hvor mye tid som er brukt på dette, så kanskje de ser at lønner seg å være litt kjappere neste gang.»

Hva betyr fagforeninga for deg?

«Fagforeninga er for meg en trygghet i bakhånd, og et godt fellesskap man kan lene seg på.»

Hva tror du blir de største utfordringene for faget og bransjen i tiden fremover?

«Jeg tipper det vil bli utfordrende med nysalg i tiden framover, i og

med at det ikke bygges like mye nå. Også må vi være våkne når det gjelder automatisering, så ikke blir overflødige – høy faglig kvalitet er viktigere enn noensinne.»

Hva gjør du på fritiden når du ikke skrur heis?

«Jeg driver et småbruk hvor vi blant annet utvikler eiendom, og jeg har tre unger, så det er nok å henge fingra i etter arbeidstida også!»

Hva engasjerer deg?

«Frivillighetsarbeid er viktig, og kanskje særlig innenfor arbeid med barn og ungdom. Vi må legge til rette for at barn og unge har trygge og gode plasser hvor de kan omgås.»

Hva er det som irriterer deg mest i hverdagen?

«Det er lett; dårlig planlegging i alle former!»

NORGE P.P.

Returadresse:
Heismontørenes fagforening,
Østre Aker vei 24,
0581 OSLO

Verv i Heismontørenes Fagforening per 12. mars 2025

VERV	PERIODE	NAVN	TLF	E-POST
Styre				
Leder	2024-2026	Markus Hansen	469 13 040	leder@heis.no
Nestleder	2024-2026	Christopher R. Fossum	980 90 357	chris@heis.no
Nestleder	2024-2025	Rune Larsen	951 91 555	rune.larsen@heis.no
Sekretær	2024-2025	Ingrid Overholt	907 60 807	ingrid.overholt@kone.com
Kasserer	2023-2025	Thomas Johansen	959 82 361	kasserer@heis.no
Studieleder	2024-2026	Alexander Udnes	959 82 334	alex@heis.no
1. Styremedlem	2024-2026	Stian Andersson	959 86 222	stian.andersson81@gmail.com
2. Styremedlem	2023-2025	Thomas Skoglund	922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
3. Styremedlem	2024-2026	Kristian Håkonsen	921 52 154	kristian.haakonsen@gmail.com
4. Styremedlem	2023-2025	Bård Navrud	905 57 919	baardnav@hotmail.com
5. Styremedlem	2024-2026	Tor-Erik Lundberg	951 91 560	torerl@online.no
6. Styremedlem	2023-2025	Alexander Udnes	959 82 334	alex@heis.no
Lærlingrepresentant	2024-2025	Magne Figenschou	406 05 810	magne.figenschou04@gmail.com
1. Distriktsrepresentant	2023-2025	Thore Håland	918 76 323	thore-h@online.no
1. Distriktsrepresentant vara	2023-2025	Åsmund Idland	971 88 059	ldland_@hotmail.com
2. Distriktsrepresentant	2023-2025	Lasse Evjen	959 86 244	lasseev@hotmail.com
2. Distriktsrepresentant vara	2024-2026	Remi Svendsen		
3. Distriktsrepresentant	2024-2026	Trond Polden	415 60 675	75polden@gmail.com
3. Distriktsrepresentant vara	2023-2025	Jørn Inge Tvedt	480 34 198	jit81bergen@gmail.com
4. Distriktsrepresentant	2023-2025	Bjørn Magnus Aspevold	909 54 660	bm_aspevold@hotmail.com
4. Distriktsrepresentant vara	2023-2025	Ørjan Magnus Nilsen	992 47 718	orjan.nilsen@hotmail.com
Andre oppgaver				
HMS-ansvarlig	2024-2026	Thomas Bjørnerud	908 59 822	hms@heis.no
Lærlingansvarlig	2024-2025	Sander Ekhall	950 29 665	sanekh@hotmail.no
Redaktør	2024-2026	Tor-Erik Lundberg	951 91 560	redaksjonen@heis.no
Kontrollkomite	2024-2026	Rune Foshaug	951 91 562	rf@live.no
Kontrollkomite	2023-2025	Stian Bilden Baanrud	959 08 344	baanrud@gmail.com
Heisjentene	2024-2026	Ingrid Overholt	472 30 599	ingrid.overholt@kone.com
Org. sekretær	Ansatt	Erik Eikedalen	472 30 599	erik@heis.no
Avdelinger				
Bergen	2024-2026	Trond Polden	415 60 675	75polden@gmail.com
Drammen	2023-2025	Sander Øvervold	904 07 810	svervold@gmail.com
Hedmark/Oppland	2024-2026	Christer Olsen	924 91 974	christer.olsen@kone.com
Haugesund	2024-2026			
Agder	2023-2025	Tor Helge Reber	915 63 130	threber@frisurf.no
Møre og Romsdal	2023-2025	Erlend Andberg	911 51 662	erlend.a@hotmail.com
Trondheim	2023-2025	Lasse Evjen	959 86 244	lasseev@hotmail.com
Tromsø	2024-2026	Peder Fjellstad	959 74 284	pefjellstad@hotmail.com
Nordland	2024-2026	Bjørn Magnus Aspevold	909 54 660	bm_aspevold@hotmail.com
Stavanger	2024-2026	Vegard Olimstad	453 94 780	VegardOlimstad@hotmail.com
Vestfold/Telemark	2024-2026	Stian Næss	993 25 650	stian3011@hotmail.com
Østfold	2024-2026	Vidar Fossum	908 38 693	vidar.fossum1@gmail.com
Klubber				
Uniheis	Oslo	Jørgen Marius Jensen	982 30 873	jorgen@uniheis.no
HBU	Oslo	Martin Granseth	481 03 378	martin@heisutdanning.no
Alimak	Bergen	Glen Petter Krohn	936 21 857	alimakklubben@gmail.com
Heis1/Orona	Tromsø	Aleksander Fjelde	900 52 178	alexander.fjelde@heis1.no
KONE	Hovedtill.	Bård Navrud	905 57 919	bard.Navrud@kone.com
Orona	Hovedtill.	Kristian Håkonsen	921 52 154	khaakonsen@orona.no
Otis	Hovedtill.	Thomas Skoglund	922 30 888	thomas.skoglund@otisklubben.no
Schindler	Hovetill.	Alexander Udnes	959 82 334	alex@heis.no
Schindler	Oslo	Teodor Kirkenær	466 52 382	teodor_kirkenær@hotmail.com
TKE	Hovedtill.	Stian Andersson	959 86 222	tkeklubleder@gmail.com
TKE	Bergen	Andre Lunde	480 29 201	andre-l.95@hotmail.com
TKS	Stavanger	Thore Håland	918 76 323	thore-h@online.no
Alt heis	Bergen	Anders Nesse	951 53 868	anders.nesse@hotmail.com
Avdeling				
Oslo	Adresse		Telefon	E-post
Bergen	Østre Aker vei 24, 0581 Oslo		22 17 45 50	foreninga@heis.no
Stavanger	Kalfarv. 71, 5018 Bergen			75polden@gmail.com
	Lagårdsvei 124, 4011 Stavanger			vegardolimstad@hotmail.com